

VESTAGDERMUSEET

— VI FORTELLER DIN HISTORIE —

Flekkefjord museum // *Byhistorie siden seilskutetiden*
Setesdalsbanen // *Norges første museumsjernbane*
Gimle Gård // *Landsdelens vakreste herregård*
Odderøya museumshavn // *Opplevelser ved og på vann*
Lista museum // *Historie i krig og fred*
Sjølingstad Uldvarefabrik // *Den levende museumsfabrikken*
Mandal museum // *Den lille byen med de store kunstnerne*
Kristiansand museum // *Friluftsmuseet på Kongsgård*
Kristiansand kanonmuseum // *Verdens nest største kanon*

ÅRSMELDING 2015

Vest-Agder-museet er Sørlandets største museum. Gjennom bevaring, forskning, formidling og fornying skal vi gi publikum gode opplevelser og ny innsikt om livet i Vest-Agder.

Vest-Agder-museet skal organisere innsamling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av kunst- og kulturhistorien i Vest-Agder.

Museet har ansvaret for drift og forvaltning av de samlinger og anlegg som gjennom avtaler er en del av det konsoliderte museet.

Vi skal bidra til at kommunene i fylket får et godt museumstilbud og at det legges til rette for frivillig deltakelse i det museale arbeidet. Museet skal også gi faglig bistand til andre museer eller samlinger som ikke er med i den konsoliderte enheten.

Alt museets arbeid skal utføres i samsvar med ICOMs etiske regelverk.

Forsidefoto: Anne Mette Seines

DIREKTØREN HAR ORDET	4
----------------------	---

2015 - HØYDEPUNKTENE	5
----------------------	---

STYRETS ÅRSBERETNING 2015	6
---------------------------	---

Vest-Agder-museet IKS - formål og organisasjonsform	7
---	---

Personale, arbeidsmiljø og administrasjon	8
---	---

Utfordringer	13
--------------	----

Takk til ansatte, frivillige og samarbeidspartnere	14
--	----

Økonomiske forhold	16
--------------------	----

Revisors beretning	18
--------------------	----

Regnskap 2015	20
---------------	----

ÅRSMELDING FRA VEST-AGDER-MUSEET	36
----------------------------------	----

FORNYING	37
----------	----

Ødderøya	37
----------	----

Faglige prioriteringer	38
------------------------	----

Arbeid med museumsetikk	42
-------------------------	----

Nasjonale og lokale nettverk	43
------------------------------	----

FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER	44
----------------------------------	----

Besøkstall ved avdelingene	44
----------------------------	----

Formidling i Vest-Agder-museet	47
--------------------------------	----

Formidlingsaktivitet ved avdelingene	50
--------------------------------------	----

Kristiansand museum	50
---------------------	----

Gimle gård	51
------------	----

Kristiansand kanonmuseum	51
--------------------------	----

Ødderøya museumshavn	52
----------------------	----

Setesdalsbanen	53
----------------	----

Mandal museum	54
---------------	----

Sjølingstad Uldvarefabrik	55
---------------------------	----

Lista museum	56
--------------	----

Flekkefjord museum	58
--------------------	----

FORVALTNING	60
-------------	----

Bygningsvern og vedlikehold ved avdelingene	60
---	----

Gjenstandsforvaltning og fotobevaring	64
---------------------------------------	----

Magasin og konservering	66
-------------------------	----

FORSKNING OG DOKUMENTASJON	67
----------------------------	----

STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER	68
--	----

DIGITALE BILDER I AGDER (DBA)	69
-------------------------------	----

DIREKTØREN HAR ORDET

Et hvert år har sine særtrekk – 2015 var året for åpninger og nyvinninger.

Odderøya museumshavn åpnet dørene for publikum den 25. juli 2015 – og hvilken verdigere ramme kunne det vært rundt denne store begivenheten enn at Kristiansand akkurat da også var vertskap for The Tall Ships Races! Begivenheten ble behørig markert med åpningstaler av fylkesordfører og ordfører, samt opptreden av både Christianssands Sjømandsforenings Shantykor og shantykoret fra Münster i Tyskland. Selve åpningen foregikk med et smell, utført av byens artillerikompani. Planene om et museum på Odderøya er gamle, faktisk strekker de seg helt tilbake til 1906. Det siste vedtaket kom imidlertid så sent som i 2014 – og deretter har det gått fort. Takket være et godt samarbeid mellom Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune og museet ble aktivitetsbygget og første fase av museumshavna realisert på rekordtid. For museet vil dette bli en ny og viktig besøksarena, hvor det foreligger mange planer for videreutvikling i årene som kommer. Museumshavna er imidlertid bare første steget i museumsetableringen på Odderøya. Gruppen som består av både politikere og administrasjon fra fylkeskommune, Kristiansand kommune og VAM har arbeidet videre med planene for et nytt og moderne museumsbygg på øya.

Også i Flekkefjord var 2015 året for å markere at et stort arbeid var til ende. Krambua ble høytidelig åpnet i starten på sesongen og etablerte seg fort som et nytt og viktig møtepunkt i bybildet. For museet har det vært avgjørende å få på plass nye fasiliteter for å ta imot publikum, og ikke minst muligheter for å servere publikum en kopp kaffe og litt å bite i.

Vest-Agder-museet forvalter flere teknisk-industrielle kulturminner, i tillegg til at vi også forvalter i underkant av 100 antikvariske bygg. Skal disse anleggene tas vare på, er stikkordet *handlingsbåren kunnskap*. Det går ikke an å lese seg til hvordan vevstolen på Sjølingstad skal driftes, stagboltene på Setesdalsbanen byttes eller stokkene på tømmerhusene felles sammen – det må erfares. Det er derfor betydningsfullt at vi i 2015 både har fått styrket driften av Vest-Agder-museet med en stilling i veveriet på Sjølingstad og med flere personer innen bygningsvern, noen fast og noen på prosjekt. Setesdalsbanen er en viktig attraksjon i regionen. De siste årene har kun ett lokomotiv vært i drift. Det har gjort oss sårbare. I 2015 var igjen to lok i trafikk, noe som gir oss nattesøvnen tilbake og en større sikkerhet for at vi kan levere kjøring hele sesongen igjennom.

Nasjonalt ble ”Brudd-gruppa” avviklet i 2014. For Vest-Agder-museet er det fremdeles viktig å arbeide med museets samfunnsrolle; med utfordrende og vanskelige tema. 2015 ble avsluttet med åpningen av utstillingen *Bak fasaden*, og oppstarten at et stort prosjekt finansiert av Kulturrådet, *Samfunnsaktør i teori og praksis*. En del av prosjektet, dokumentasjons- og formidlingsprosjektet *Ikke bare greit?*, handler om det å være fattig på Sørlandet. Dette er en lite utforsket del av vår historie – og et tema som dessverre er mer relevant enn noen gang.

Det stilles stadig større forventninger til at museene må skaffe mer av sine midler gjennom nye kanaler og gjennom å organisere driften mer i prosjekter. Vest-Agder-museet har vært bevisst denne utviklingen, og vi er stolte av i 2015 å ha ”skrevet hjem” nærmere 8 millioner kroner i ekstra tilskudd, som igjen har utløst 1 580 000 kroner i gaveforsterkning. Arbeidet med prosjektfinansiering vil være en viktig satsning også i 2016!

Kristiansand, 24. februar 2015

John Olsen

Direktør

2015 – HØYDEPUNKTENE

- Ny besøksrekord – 92 801!
- Krambua i Flekkefjord åpnet. Et viktig formidlingstilskudd med publikumsmottak og kaféutsalg.
- Stort fokus på arbeidet med prosjektsøknader. Budsjettet oppjustert med 8 millioner kroner knyttet til ekstra øremerkede midler.
- Gaver fra private givere, fond og stiftelser utløste 1 580 000 kroner i gaveforsterkning.
- 76 utstillinger, hvorav 29 temporære.
- Odderøya museumshavn åpnet 25. juli 2015. En ny og viktig attraksjon sentralt i Kristiansand.
- Ekstra stilling i veveriet på Sjølingstad Uldvarefabrik finansiert av Riksantikvaren. Denne vil bidra til å sikre overføringen av den handlingsbårne kunnskapen ved et av landets 14 nasjonalt utvalgte teknisk-industrielle kulturminner.
- Igjen to lokomotiver i drift på Setesdalsbanen. Planmessig og godt arbeid gir nå resultater i form av økt sikkerhet for stabil drift.
- Kontinuerlig arbeid med nytt museumsbygg på Odderøya. Ressursgruppe med representanter fra Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune og Vest-Agder-museet sikrer fremdrift.
- Avtale om konsolidering med Stiftelsen Hestmanden. Fra 1. januar 2016 blir D/S Hestmanden og Norsk krigsseilmuseum en del av Vest-Agder-museet. Skipet skal kunne gå for egen maskin, men ha hjemmehavn på Bredalsholmen.
- Reetablering av ammunisjonsjernbanen på Kristiansand kanonmuseum fullfinansiert.
- Vest-Agder-museet er innvilget 650 000 kroner fra Kulturrådet til gjennomføring av risiko- og sårbarhetsanalyse ved alle museets bygg og anlegg.
- Kulturrådet bevilget 2,8 millioner kroner over tre år til museets samfunnsrolleprosjekt *Samfunnsaktør i teori og praksis*. Prosjektet handler blant annet om det å være fattig på Sørlandet, både før og i dag.

Grunnlaget for virksomheten

Vest-Agder-museet IKS er et kulturhistorisk museum som ved utgangen av 2015 bestod av ni avdelinger lokalisert i Flekkefjord, på Lista, Sjølingstad, Mandal, Kristiansand og Vennesla. Odderøya museumshavn kom i 2015 inn som nytt besøkssted, med aktivitetshus og maritime utstillinger i Nodeviga. Museets hovedadministrasjon og fagseksjon er lokalisert på Odderøya i Kristiansand, men arbeider på tvers i hele museet. Museet er organisert som et interkommunalt selskap med formål å organisere innsamling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av kulturhistorien i Vest-Agder. Museet har ansvar for drift og forvaltning av de samlinger og anlegg som er konsolidert i selskapet.

Deltakere i selskapet er Vest-Agder fylkeskommune og kommunene i Vest-Agder. Eierandel og deltakeransvar er fordelt slik: Vest-Agder fylkeskommune 50/100, Kristiansand kommune 20/100, Flekkefjord, Farsund, Mandal og Vennesla kommune 5/100 hver og Sirdal, Kvinesdal, Lindesnes, Hægebostad, Audnedal, Lyngdal, Åseral, Marnardal, Søgne og Songdalen kommune 1/100 hver. Museet skal søke å bidra til at de deltakende kommuner får et godt museumstilbud.

Representantskap og styre

Representantskapet er Vest-Agder-museets høyeste myndighet. De deltakende kommuner og fylkeskommunen utøver sin myndighet i selskapet gjennom dette organet. Representantskapets medlemmer og varamedlemmer velges for 4 år i henhold til den kommunale valgperioden. Det kan foretas nyvalg i perioden. Representantskapet har 16 medlemmer, 1 medlem fra hver deltakerkommune og 1 medlem fra fylkeskommunen. Terje Damman har vært leder for representantskapet i perioden 2012 til 2015, med Kari Røynlid som nestleder. Det ble avholdt 2 representantskapsmøter i 2015 – 12. mars og 19. november. I møtet i november vedtok representantskapet å konsolidere med D/S Hestmanden som Norsk krigsseilermuseum.

Vest-Agder-museet har et styre på 9 medlemmer med personlige varamedlemmer. 7 velges av representantskapet og 2 velges av de ansatte. Valgperioden er 4 år, tilsvarende den kommunale valgperioden. For ansattererepresentantene er valgperioden 2 år.

Styremedlemmer	Personlige varamedlemmer
Thor Jørgen Tjørhom – styreleder	Reidun Bakken
Toril Runden – nestleder	Anne Margrethe Larsen
Åse Marie Bue	Kristin Ljosland
Solveig Nordkvist	Sigrid Tufteland
Tobias Oftedal	Jan Seland
Harald Sodal	Per Sigurd Sørensen
Aslak Wegge	Bjørn Danielsen
Judith Seland Nilsen – ansattererepresentant	Oliver J. Torkelsen – 1. vara
Per Grimsgaard – ansattererepresentant	Agnete Kjellin – 2. vara

Det har vært avholdt 6 styremøter i 2015 der 47 saker har blitt behandlet. Planene for nytt museumsbygg på Odderøya og konsolidering med D/S Hestmanden er saker som har fått spesiell oppmerksomhet gjennom året. I februar ble samarbeidsavtale for perioden 2015 – 2017 mellom museet og Vest-Agder fylkeskommune godkjent. Styret gjennomførte i forbindelse med sitt styremøte i desember årlig dialogmøte med Vest-Agder fylkeskommune. utfordrende økonomi de sakene som har fått mest oppmerksomhet gjennom året. I september fattet representantskapet vedtak om at Vest-Agder-museet kan stå som eier av fast eiendom, på anbefaling fra styret. Styret gjennomførte i forbindelse med sitt styremøte i oktober årlig dialogmøte med Vest-Agder fylkeskommune.

PERSONALE, ARBEIDSMILJØ OG ADMINISTRASJON

Ansatte og frivillige i Vest-Agder-museet

Ved utgangen av 2015 hadde museet 45 ansatte fordelt på totalt 42 faste årsverk. I tillegg kommer 1 prosjektansatt som har arbeidet med registrering av samlingene. Styret ga i 2015 administrasjonen anledning til å fastansette på prosjektmidler, og 2 av de tidligere midlertidige ansatte ble fastansatt i 2015; 1 konservator som prosjektleder og 1 museumshåndverker. Vest-Agder-museets virksomhet blir mer og mer prosjektbasert, og det er nødvendig å styrke den faste staben for å sikre gjennomføring av alt arbeidet og for å sikre at den kompetansen som bygges forblir i museet. 1 årsverk ble holdt vakant gjennom 2015 av økonomiske hensyn. I museets høysesong økte antallet ansatte betydelig i form av fortellere/guider, butikk-/kafé-medarbeidere og vedlikeholdsarbeidere. I 2015 har museet hatt en rekke personer fra NAV inne på arbeidstrening i lengre perioder, både i avdelingene og i fagseksjonen, der gjenstandsregistrering og arbeid med samfunnsrolleprosjektet har vært fokus.

I mai 2015 takket Inge Eikeland av som avdelingsleder på Lista museum, etter 13 års innsats for museet. Formidler Janet Seppola har vært konstituert som avdelingsleder fra juni og ved årsskiftet var avdelingslederstillingen fremdeles ubesatt. Thor Gunnar Hansen, også han med mange års innsats bak seg i Mandal museum, trådte inn i pensjonistenes rekke høsten 2015. En omorganisering av driften ved verkstedet på Setesdalsbanen medførte at en ansatt ble overtallig og sluttet høsten 2015.

Det har blitt ansatt ny konsulent på Setesdalsbanen i 2015, i tillegg til ny (midlertidig ansatt) vaktmester på Lista museum og ny medarbeider i veveriet på Sjølingstad. Delingen av museet i regionene øst og vest er opprettholdt, og representanter for regionene, sammen med leder for fagseksjonen, direktør og administrasjonssjef utgjør museets øverste ledergruppe. Avdelingslederne for øvrig og lederne av driftsgruppene har deltatt i utvidet ledergruppe som har vært samlet tre ganger.

Flere av avdelingene i Vest-Agder-museet har venneforeninger som deltar indirekte eller direkte i driften. På Setesdalsbanen er de frivilliges innsats i togkjøringen avgjørende for driften i sommersesongen, og på andre avdelinger bidrar frivillige krefter både faglig og sosialt til miljøene de er en del av i museet samtidig som de tilfører museet en betydelig innsats i form av dugnad.

Samarbeidspartnere

Vest-Agder-museet har i 2015 kjøpt forskjellige tjenester i forbindelse med diverse prosjekter. Byggeprosjektet i forbindelse med nytt aktivitetsbygg i museumshavna ble gjennomført med god støtte fra byggeleder i Faveo. Det var Kaspar Strømme som ble valgt som hovedentreprenør og aktivitetsbygget stod ferdig etter planen 1. juli. For øvrig har museet kjøpt konsulenttjenester ved flere anledninger gjennom året; Stålconsult har utarbeidet flere forprosjekt på Setesdalsbanen og ViaNova har vært engasjert i anbudsutsetting av jernbanearbeider på Kanonmuseet. Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter har bistått med ekspertise og laget rapport i forbindelse med et forprosjekt for innsetting av den gamle kjelen på Sjølingstad.

Backer og Bang har vært konsulenter i arbeidet med avdelingenes markedsplaner. Det ble gjennomført en workshop i forbindelse med arbeidet med planene.

Likestilling og mangfold

Museets målsetning er å være en arbeidsplass der det råder likestilling mellom kvinner og menn. Årsskiftet 2015 hadde museet 45 ansatte hvorav 22 var kvinner og 23 var menn. Vest-Agder-museets styre besto i 2015 av 4 kvinner og 5 menn. Styret har på bakgrunn av denne kjønnsfordelingen ikke funnet det nødvendig å iverksette spesielle tiltak med hensyn til likestilling. Vest-Agder-museet anser seg å være en inkluderende organisasjon preget av mangfold på flere plan. Ansatte av ulike

nasjonaliteter og med forskjellig kulturell og aldersmessig bakgrunn sikrer bredde i museumsdriften. Også faglig er mangfoldet stort, fra ansatte i antikvarisk tekstilproduksjon og damptogdrift til mer tradisjonelle museumsfag. Museet er IA-bedrift (IA = inkluderende arbeidsliv) og legger til rette for arbeidstrening og praksisplasser for personer fra NAV der det er mulig.

Kompetanseheving

Vest-Agder-museet er en kunnskapsvirksomhet, og de ansatte er gjennom sin kompetanse, arbeidsinnsats og motivasjon det viktigste redskapet for å nå organisasjonens mål. Kompetansen og kunnskapen til den enkelte ansatte er et viktig aktivum i museets daglige virksomhet, og det satses bevisst på å videreutvikle både den formelle og den uformelle delen av de ansattes kompetanse. Ansatte i museet har deltatt på nettverkssamlinger og på en rekke relevante seminarer, kurs og møter som bidrar til å øke kompetansenivået både individuelt og generelt i museet. Flere konkrete tiltak har blitt implementert for å øke de ansattes kompetanse. Innføring av forskningsuker i fagseksjonen og ”bootcamps” for arbeid med samlingsforvaltning kom i tillegg til generell skoling i bruk av et prosjektverktøy som kan brukes for alt prosjektarbeid i museet. Også museumsetikk har blitt enda mer forankret i institusjonen gjennom en workshop for alle ansatte.

Sjølingstad har hatt stort fokus på videreføring av håndbåren kunnskap gjennom opplæring i hullkortslagning og mønsterstyring på Jaquardveven. Opplæringen har foregått både i teori og praksis og har bidratt til økt forståelse for faget, både hos den nyansatte i veveriet og de øvrige ansatte.

Museet har en klar ambisjon om å bringe flere av sine ansatte opp til sertifisering etter Norsk museumsforbunds ordning (Konservator NMF). Egne forsknings-/skriveuker har muliggjort tid til dette, noe som sannsynligvis vil føre til flere søknader om godkjenning av konservator NMF-kompetanse og godkjenning av førstekonservator NMF-kompetanse.

I tillegg til at museet er opptatt av å bygge egen kompetanse, har det også vært fokus på å dele museets erfaringer og kunnskap med andre. Museets ansatte har delt sin kompetanse gjennom å holde foredrag og kurs, blant annet har fagseksjonen avholdt kurs i linoljemaling. På Setesdalsbanen har det blitt holdt kurs i banearbeid, med deltakelse av ansatte og frivillige også fra de andre museumsjernbanene. Museet avholder hver vår kurs for egne guider der også eksterne aktører har blitt invitert til å delta.

Organisasjonsutvikling

For å sikre mest mulig like arbeidsbetingelser for ansatte i hele Vest-Agder-museet, ble det i 2015 innført ny personalhåndbok. Personalhåndboken, som ble fremforhandlet mellom administrasjonen og de ansattes representanter, skisserer rettigheter og plikter i forholdet mellom arbeidstaker og arbeidsgiver og utgjør et nyttig oppslagsverk. Like vilkår for alle ansatte medvirker til forutsigbare rammer for ansettelsesforhold i museet og bidrar til et godt arbeidsmiljø.

Fokus på et godt og utviklende arbeidsmiljø er også bakgrunnen for fellessamlingene som avholdes jevnlig på tvers av avdelingene. Slike felles treffsteder bidrar til å styrke samholdet og det faglige samarbeidet på tvers i organisasjonen. Det har blitt avviklet tre fellessamlinger for alle ansatte i Vest-Agder-museet i 2015; en etikksamling 10. mars på Kongsgård med etterfølgende bowling-turnering, en ”sommerseilas” med M/S Solstrand 18. juni og en samling 18. november i det nye aktivitetsbygget i museumshavna. I tillegg til informasjon fra den enkelte avdeling, var personalhåndboka tema på sistnevnte samling. De ansatte har i 2015 igjen vært på studietur. Fra 30. august til 2. september gikk turen til Gdansk, med 37 reiseglade ansatte som i tillegg til å bli godt sammenspleiset sosialt, også fikk stort utbytte blant annet gjennom besøk på de moderne museene *Havne- og Marinemuseet* og *European Solidarity Centre*, og det litt mindre moderne, men ikke mindre interessante *Museum of Coastal Defence*. Tre hele dager med godt faglig og ikke minst sosialt utbytte er en god investering!

Arbeidsmiljø (HMS)

Trivsel og psykososialt arbeidsmiljø blant de ansatte ved museet virker å være god. Det bestrebes god intern informasjonsflyt i organisasjonen og løpende kommunikasjon mellom ansatte og ledelse for å oppnå medvirkning og eierskap, og på sosiale og faglige aktiviteter som kan bidra til et godt arbeidsfellesskap på tvers. Når det gjelder det fysiske arbeidsmiljøet har Agder Bedriftshelsetjeneste i 2015 gjennomført og fulgt opp helse- og arbeidsmiljøundersøkelse på Setesdalsbanen og bidratt med oppfølging av enkeltsaker forøvrig. Gjennomgang og fornyelse av museets HMS-system er gjennomført med støtte fra Agder Bedriftshelsetjeneste. En felles del for hele museet, med overordnede mål for helse, miljø og sikkerhet i Vest-Agder-museet og oversikt over ansvar og roller i HMS-arbeidet, kom på plass i 2015. Det arbeides videre med de enkelte avdelingenes HMS-håndbøker, som skal oppdateres.

Det totale sykefraværet i 2015 har ligget på 4,7 %, hvilket innebærer en nedgang fra 6,2 % i 2014. Dette er lavere enn målsetningen i museets IA handlingsplan på 5,6 % sykefravær og tyder på at arbeidsmiljøet og trivselen blant de ansatte er god. Sykefraværet anses videre ikke å ha sammenheng med det psykososiale arbeidsmiljøet i museet. Ordningen med mulighet til å trene i arbeidstiden benyttes av en rekke av de ansatte, og må anses å ha positiv virkning på trivsel og helse.

Vest-Agder-museet har et arbeidsmiljøutvalg som i 2015 har bestått av Eva M. Høiby (ansatte-representant), Oliver J. Torkelsen (ansattes representant/verneombud Sjølingstad Uldvarefabrik), John Olsen og Gro Eikeland (arbeidsgiverrepresentanter). Det er arbeidstakersiden som har hatt leder- og sekretærfunksjonen i AMU gjennom året. Agder Bedriftshelsetjeneste har også deltatt på møtene.

Det har vært avholdt 3 møter i AMU i 2015 med blant annet følgende saker:

- Sykefravær
- Ny samarbeidsavtale om inkluderende arbeidsliv (IA)
- Omorganisering av verksteddriften på Setesdalsbanen
- Helse- og arbeidsmiljøundersøkelser og andre saker fra Agder Bedriftshelsetjeneste
- Løpende orientering om saker av relevans for arbeidsmiljøet generelt i museet

Påvirkning av det ytre miljø

Setesdalsbanens aktivitet er av en slik art at noe utslipp i forbindelse med museumstogkjøring er uunngåelig. Utover dette bidrar ikke museets avdelinger til å forårsake skadelig påvirkning av det ytre miljøet.

Arbeid i administrasjonen og fagseksjonen

Administrasjonen består av direktør, administrasjonssjef, prosjektleder, regnskapsmedarbeider og konsulent i 20 % stilling. Prosjektlederstillingen har hatt markedsføring som arbeidsfelt, i tillegg til arbeidsoppgaver knyttet til utvikling av Odderøya, herunder oppfølging av forprosjekt for nytt museumbygg og byggeprosjektet knyttet til oppføring av nytt aktivitetsbygg i Odderøya museumshavn. Administrasjonen bistår avdelingene med budsjett/regnskap og økonomistyring, markedsføring, personalsaker og felles administrative rutiner. Også fellesanliggender som HMS, IKT og forsikring koordineres av administrasjonen. En arbeidsgruppe for økonomi- og administrasjon fungerer på tvers i organisasjonen og arbeider med standardisering av rutiner i museet.

Av større saker har administrasjonen i 2015 arbeidet med rullering av museets strategiplan, kontakt mot fylkeskommune, kommuner og eierstiftelser, markedsføringsplaner, utvikling av museet på Odderøya generelt og det nye aktivitetshuset i museumshavna spesielt. Det har blitt lagt ned mye arbeid i et solid fundament for konsolideringen med D/S Hestmanden. Året 2015 har også vært preget av en rekke rekrutteringsprosesser, både inn i nye stillinger så vel som i vakante.

Fagseksjonen samler ansatte som har sine primære arbeidsoppgaver knyttet til forskning, forvaltning og formidling. Avdelingsledere med konservatorkompetanse inngår ikke i fagseksjonen, men deltar i arbeidsgrupper som har faglig fokus. I 2015 bestod fagseksjonen av syv konservatorer, en designer, en fotograf, og en museumsrådgiver. Blant konservatorene var også leder for fagseksjonen, museets formidlingsansvarlig, militærhistoriker og konservator med ansvar for plastbåtsatsingen. Fagseksjonen har som oppgave å koordinere, følge opp og støtte opp under arbeidet i avdelingene, samt initiere og gjennomføre overordnede prosjekter forankret i seksjonen.

UTFORDRINGER

Økonomisk handlingsrom

Som Sørlandets største museum må vi være oppdaterte, aktuelle og profesjonelle i alt vårt arbeid. Dette fordrer et økonomisk handlingsrom som ikke finnes i dag. At Kulturdepartementet la indeksreguleringen på ca. 1,9 % for 2015 og 1,85 % for 2016, mens lønnsveksten har ligget høyere, bidrar vesentlig til å begrense mulighetene for utvikling. En kostbar pensjonsordning bidrar også betydelig til det begrensede handlingsrommet. Videre opplever museet at det i liten grad blir tatt hensyn til at VAM er en kompleks organisasjon, som består av svært ulike typer museer med ulike behov. Vest-Agder-museet forvalter mange teknisk-industrielle kulturminner, som er svært ressurskrevende å drifte. Lav indeksregulering merkes godt i VAM, siden Vest-Agder er det fylket, nest etter Akershus, Vestfold og Østfold, hvor det allerede brukes minst penger på museum pr. innbygger. Det arbeides kontinuerlig med å øke egeninntjeningen for å avhjelpe situasjonen. Blant annet er det inngått et strategisk samarbeid med Backer & Bang knyttet til posisjonering og markedsføring, og en ny stilling som markedsfører ble lyst ut på slutten av året. VAM er også en aktiv søker på eksterne prosjektmidler (nærmere 8 millioner kroner i 2015 eksklusive tilskudd til investeringer) og har fått en god uttelling på gaveforsterkningsordningen (1 580 000 kroner i 2015). Dette vil imidlertid ikke kunne kompensere for en lav indeksregulering over år, da lav indeksregulering rammer grunnfunksjonene i museet (blant annet vedlikehold av ikke antikvariske bygg, gjenstandsforvaltning og skoleformidling) hvor det sannsynligvis ikke finnes vilje til sponsing fra private. Prosjektmidler går i stor grad til utviklings- og vedlikeholdsprosjekter.

Bygningsvern

Vest-Agder-museet forvalter 96 antikvariske bygg. Det er et stort etterslep på vedlikehold av disse. Museet har de siste årene prioritert bygningsvern, så også i 2015. Ekstra midler fra Kulturdepartementet og Vest-Agder fylkeskommune i 2014, videreført i 2015, gir mulighet for et mer langsiktig arbeid. I første omgang drives det nå "brannslukning" ved Kristiansand museum og Lista museum, knyttet til å sikre tak som lekker, utbedre grunnene som byggene står på, samt fjerne vegetasjon som holder på fukt. Det er imidlertid fremdeles ikke nok ressurser til at man både kan opprettholde et godt løpende vedlikehold, samtidig som man ruster opp de byggene hvor forfallet allerede er kommet langt. Det er også en utfordring med dårlige verkstedsfasiliteter som gjør arbeidet mer tungvint og tidkrevende enn nødvendig. Det ble i 2015 startet opp arbeid med planer for en ny laftehall i Kristiansand. Ved Setesdalsbanen og Sjølingstad Uldvarefabrik er det mulig å drive mer systematisk bygningsvern med støtte fra Jernbaneverket og Riksantikvaren.

Magasinsituasjonen

Vest-Agder-museet forvalter nær 60 000 gjenstander og 228 000 fotografier. I Mabergåsen på Lista er det etablert et moderne magasin med klimaregulerte haller for mindre og mellomstore gjenstander. Dette dekker behovet for den vestre delen av fylket, samt for hele museet når det gjelder fotomagasin. Kristiansand museum leier et større lagerlokale i Vågsbygd, men dette er for lite, og en del gjenstander

oppbevares derfor under svært utilfredsstillende forhold i museumsbygget på Kongsgård og i et kaldt lager samme sted. Magasinet knyttet til Setesdalsbanen er også lite egnet til dette formålet. Større gjenstander oppbevares dels i en leid hangar på Lista, dels i haller og dels ute på Setesdalsbanen. På Setesdalsbanen er situasjonen bedret fra 2014 gjennom en ny hall for gamle vognkasser. Det gjenstår imidlertid fremdeles mye før alt bevaringsverdig materiell er under tak. Når det gjelder magasin situasjonen i museet generelt, arbeides det med å utrede kostnader knyttet til nybygg av lagerhall/magasin for både store og små gjenstander. Deler av finansieringen kan trolig løses gjennom innsparter midler ved å eie fremfor å leie. Museet har vurdert å bygge om noen av de gamle byggene på Odderøya, men konkludert med at dette vil bli vesentlig dyrere enn å bygge nytt.

Samlingsforvaltning - registrering

Alle museets gjenstander skal gjennomgås og registreres i Primus. Totalt er kun ca. 14 600 av ca. 60 000 gjenstander registrert. Dette arbeidet er viktig for å få oversikt over hva museet forvalter, samlingenes tilstand, samt for å kunne ta godt funderte avgjørelser når det gjelder inntak av nye gjenstander. Det er ikke realistisk å få dette til uten å organisere arbeidet som et prosjekt med ekstra innleid personell, noe som krever større økonomisk handlingsrom. Museet har derfor gjennomført en målrettet satsing innen dette fagområdet også i 2015, ved hjelp av en prosjektstilling som registrator. I prosjektperioden ble det oppdaget flere uregistrerte samlinger, samt gjenstander som ikke bare måtte registreres, men også konserveres og flyttes umiddelbart. I tillegg kjøpte Kristiansand kommune i 2015 en større samling militære uniformer. Disse representerer en viktig del av områdets historie, men har krevd mye ressurser å få registrert og konservert. Prosjektstillingen videreføres i 2016 og utvides med en ytterligere halv stilling. Behovet for bedre oppbevaring, registrering og organisering av samlingene er imidlertid fortsatt stort.

Kunnskapsoverføring knyttet til handlingsbåren kunnskap

VAM preges av mange avdelinger og funksjoner knyttet til håndbåren kunnskap, det vil si kunnskap som vanskelig lar seg dokumentere utover at den går fra person til person. Dette gjelder særskilt aktiviteten på Sjølingstad, driften på Setesdalsbanen samt mye av bygningsvedlikeholdet og restaureringsarbeidene som foregår på avdelingene.

På Sjølingstad Uldvarefabrik har det vært lagt ned et stort arbeid i å utvikle manualer og dokumentasjon som kan støtte opp under opplæringen av nytt personell. Det er imidlertid utfordrende at funksjoner som tidligere ble løst av mange, nå løses av noen få. Sjølingstad, Setesdalsbanen og bygningsvern bør fortsette å arbeide med å videreutvikle manualer for kunnskapsoverføring, også i 2015. Dette er et tidkrevende arbeid som trekker personell ut av den daglige driften og følgelig i en periode krever økte ressurser. Det bør arbeides videre med å involvere flere personer i de ulike prosessene, slik at flere sitter på parallell kunnskap. Museet har også som satsingsområde å utvide erfaringsutvekslingen mellom de ulike teknisk-industrielle kulturminnene og innen bygningsvernet. Det er prisverdig at Riksantikvaren har bidratt med en ekstra stilling i ververiet på Sjølingstad. Det er nå viktig å arbeide for at denne blir fast.

TAKK TIL ANSATTE OG FRIVILLIGE

2015 har vært et svært godt år i Vest-Agder-museet, med svært høy aktivitet og god synlighet, fart og retning. Dette hadde ikke vært mulig uten alle våre dyktige og dedikerte ansatte og frivillige! Styret i Vest-Agder-museet takker ansatte, frivillige og alle samarbeidspartnere for solid innsats i 2015. Museet har gjennom fornying, formidling, forskning og samlingsforvaltning blitt lagt merke til, både lokalt, regionalt og nasjonalt.

ØKONOMISKE FORHOLD

Styret betrakter Vest-Agder-museets økonomiske situasjon som utfordrende, spesielt med tanke på muligheter for videre utvikling og realisering av visjoner og mål. Det arbeides på flere områder for å endre situasjonen, både for å oppnå økt økonomisk støtte fra offentlige tilskuddsytere på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig hold, og for å øke museets egeninntjening. I 2015 har grunnen blitt lagt for at et målrettet markedsarbeid vil kunne øke besøkstallene, og derigjennom inntektene fra billettsalg, kafé- og museumsbutikksalg. Vest-Agder-museet har en høy andel av de totale driftsmidlene bundet opp i lønn og sosiale utgifter. Spesielt utgjør dagens ytelsesbaserte pensjonsordning en stor byrde for museets totale økonomi og handlingsrom.

Kulturdepartementets gaveforsterkningsordning

Kulturdepartements ordning med gaveforsterkning på private gaver har gitt god uttelling for Vest-Agder-museet. I 2015 ble resultatet av søknader knyttet opp til private gaver 1 580 000 kroner i ekstra midler til museet. Midlene skal, etter ordningens reglement i 2015, benyttes til tiltak for å styrke museets virksomhet i tråd med museets formål og planer, og behøver ikke benyttes til samme tiltak som selve gaven.

Oversikt over private gaver som har utløst gaveforsterkning	Gave	Gaveforst.
Stiftelsen UNI til utbedring av dekket på M/S Solstrand i Flekkefjord	Kr. 250 000	Kr. 62 500
Stiftelsen UNI til restaurering av taket på fjøset på Eikentunet	Kr. 220 000	Kr. 55 000
Gjensidigestiftelsen til prosjektet ”Over heia” på Kristiansand museum	Kr. 750 000	Kr. 187 500
Setesdalsbanens Venner til vognkasseoverbygg på Setesdalsbanen	Kr. 200 000	Kr. 50 000
Stiftelsen UNI til vognkasseoverbygg på Setesdalsbanen	Kr. 200 000	Kr. 50 000
Stiftelsen UNI til nytt alarmsystem på Friluftstunet i Vanse	Kr. 100 000	Kr. 25 000
Flekkefjord Sparebanks Historiefond til Krambua i Flekkefjord	Kr. 100 000	Kr. 25 000
Stiftelsen for store kulturanlegg til aktivitetsbygget i museumhavna	Kr. 4 500 000	Kr. 1 125 000
Sum gaveforsterkning		Kr. 1 580 000

Årets resultat

Årets totale inntekter, inklusive finansinntekter, utgjorde 56 755 330 kroner. Tilsvarende utgjorde årets kostnader, inklusive renteutgifter, 53 195 964 kroner. Til sammen gir dette, korrigert for avskrivninger, et netto driftsresultat på 3 989 273 kroner. Reelt resultat, etter bruk av og avsetning til bundne fond, utgjør 1 212 629 kroner, hvorav 1 125 000 er gaveforsterkningsmidler som er tiltenkt utviklingen av Odderøya museumshavn. Oppnådde egeninntekter i 2015 er nærmere 11 % av de totale driftsinntektene, en nedgang på omtrent 1 % fra 2014. Nedgangen i andelen egeninntekter har sammenheng med økte tilskudd i form av blant annet prosjektmidler. Oppnådde renteinntekter i 2015 er 85 148 kroner, mot nærmere 400 000 for 2014. Nedgangen skyldes, i tillegg til lav rente på innskudd, at museet har forskuttert investeringsmidler fra Vest-Agder fylkeskommune til aktivitetsbygget i museumshavna.

Driftsresultatet for 2015 er svekket med 1 093 331 kroner på grunn av premieavvik på pensjons-innbetalinger til KLP for 2014 og aktuarberegning av premieavviket for 2015, hvorav sistnevnte, 751 724 kroner, inntektsføres i 2016. Pensjonspremie og pensjonskostnader har de siste årene vært sterkt økende i museumssektoren, og fremtidige pensjonsforpliktelser dekkes ikke av avsatte pensjonsmidler. Dette medfører en fremtidig forpliktelse som potensielt kan resultere i et kapitalunderskudd.

Vest-Agder-museets egenkapital var ved utgangen av 2015 25,8 millioner, hvorav fri egenkapital avsatt i disposisjonsfond utgjorde nesten 4,9 millioner kroner og 5,7 millioner kroner var avsatt i bundne driftsfond. Styret anser museets likviditet for å være god.

Vest-Agder-museet har begrenset økonomisk handlefrihet, men med fortsatt fokus på egeninntjening, rett ressursbruk og tett økonomistyring, mener styret og ledelsen at forutsetningen for fortsatt drift og utvikling av museet er til stede. Årsregnskapet er satt opp under denne forutsetning.

Til representantskapet i Vest-Agder-museet IKS

REVISORS BERETNING FOR 2015

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Vest-Agder-museet IKS som viser et netto driftsresultat på kr 3.989.273 og et regnskapsmessig mer-/mindreforbruk på kr 0. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, driftsregnskap og kapitalregnskap avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov om interkommunale selskaper, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god kommunal regnskapsskikk, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir en dekkende fremstilling. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Vest-Agder-museet IKS per 31. desember 2015, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov om interkommunale selskaper, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Uttalelser om øvrige forhold

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Kristiansand xx. februar 2016

Monica H. Smith-Tønnessen
Statsautorisert revisor

VEST-AGDER-MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2015

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

<u>DRIFTSREGNSKAP</u>	<u>Note</u>	<u>Regnskap 2015</u>	<u>Budsjett 2015</u>	<u>Regnskap 2014</u>
Salgsinntekter		6 232 958	5 582 600	5 862 570
Leieinntekter		22 420	0	38 310
Andre driftsinntekter		64 785	0	200
Tilskudd	2	48 167 853	43 846 197	41 483 306
Refusjoner inkl sykepenger		695 842	60 000	848 518
Mva ref.krav drift-komp.		1 486 323	1 000 000	1 600 240
SUM DRIFTSINNTEKTER		56 670 182	50 488 797	49 833 144
Driftsutgifter		11 348 488	11 740 370	9 557 151
Varekjøp		1 187 308	1 371 000	902 625
Lønn og sosiale utgifter		30 065 091	30 415 900	30 260 622
Endring premieavvik	8	1 093 331	0	-533 183
Forbruksvarer og tjenester		1 607 773	1 269 500	1 372 411
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler		3 972 422	3 817 197	3 672 911
Inventar og utstyr		627 363	261 000	505 098
Mva betalt komp.ordningen		1 486 323	1 000 000	1 600 240
Aktiviteter/prosjekter		1 346 824	450 000	864 405
Tap på fordringer		10 938	0	0
Avskrivninger	9	429 907	429 907	429 907
SUM DRIFTSUTGIFTER		53 175 769	50 754 875	48 632 188
Brutto driftsresultat		3 494 413	-266 077	1 200 956
Renteinntekter og utbytte		85 148	250 000	399 505
Sum eksterne finansinntekter		85 148	250 000	399 505
Renteutgifter og låneomkostninger		20 195	0	6 936
Avdrag på lån		0	0	0
Sum eksterne finansutgifter		20 195	0	6 936
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner		64 952	250 000	392 569
Motpost avskrivninger		429 907	429 907	429 907
NETTO DRIFTSRESULTAT		3 989 273	413 830	2 023 433
Brukt slik:				
Bruk av disposisjonsfond	7	0	0	0
Bruk av bundet driftsfond	7	2 937 520	0	972 940
Sum bruk avsetninger		2 937 520	0	972 940
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	7	0	50 000	0
Avsatt disposisjonsfond	7	1 212 629	363 830	289 356
Avsatt bundne driftsfond	7	5 714 164	0	2 707 017
Sum avsetninger		6 926 793	413 830	2 996 373
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk		0	0	0

VEST-AGDER-MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2015

KAPITALREGNSKAP

Alle beløp i hele kroner

		<u>Regnskap 2015</u>	<u>Budsjett 2015</u>	<u>Regnskap 2014</u>
Utgifter				
Investering i inventar/ utstyr	9	503 300	2 650 000	0
Investering i bygninger	9	14 599 026	12 150 000	1 905 256
Investering i EK innskudd KLP		69 485	50 000	62 762
Avsetning til fond		0	0	0
SUM FINANSIERINGSBEHOV		15 171 811	14 850 000	1 968 018
Finansiering				
Overført fra driftsregnskapet		0	50 000	0
Investeringstilskudd	2	13 164 928	5 200 000	1 695 460
Mva kompensasjon		1 473 264	0	209 796
Bruk av bundet driftsfond		0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	7	533 619	6 600 000	62 762
Bruk av ubundne investeringsfond		0	3 000 000	0
SUM FINANSIERING		15 171 811	14 850 000	1 968 018

VEST-AGDER-MUSEET IKS

HOVEDOVERSIKT BALANSEREGNSKAP

<i>Alle beløp i hele kroner</i>	Note	Regnskap 2015	Regnskap 2014
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
* EK innskudd KLP		382 948	313 463
* pensjonsmidler	8	28 459 872	24 880 029
* avskrivbare driftsmidler	9	22 766 960	8 094 541
<i>Sum anleggsmidler</i>		51 609 780	33 288 033
B. Omløpsmidler			
* kasse/bank	3	9 829 373	10 838 430
* kundefordringer		572 931	271 774
* forskuddsbetalte kostnader		158 001	407 477
* premieavvik	8	0	341 607
* andre fordringer	4	7 853 436	3 362 135
<i>Sum omløpsmidler</i>		18 413 741	15 221 424
SUM EIENDELER		70 023 521	48 509 457
GJELD OG EGENKAPITAL			
C. Egenkapital			
* urørlig egenkapital	1,7	1 000 000	1 000 000
* bundne driftsfond	7	5 714 164	2 937 520
* disposisjonsfond	7	4 883 737	4 204 727
* kapitalkonto	7,10	14 238 791	1 251 770
<i>Sum egenkapital</i>		25 836 692	9 394 017
D. Gjeld			
* Langsiktig gjeld			
* Pensjonsforpliktelser	8	37 370 989	32 036 263
<i>Sum langsiktig gjeld</i>		37 370 989	32 036 263
* Kortsiktig gjeld			
* leverandørgjeld		1 883 487	3 081 666
* offentlig gjeld og feriepenger		4 012 054	3 997 511
* premieavvik	8	751 724	0
* annen kortsiktig gjeld	5	168 576	0
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		6 815 841	7 079 178
<i>Sum gjeld</i>		44 186 830	39 115 441
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		70 023 521	48 509 457

Odderøya, den 24. februar 2016

John Olsen
Daglig leder

Thor Jørgen Tjørhom
Styrets leder

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2015

Vest-Agder-museet IKS

0 - Regnskapsprinsipper

Regnskapet er ført i henhold til forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper av 1999.

Regnskapet er basert på et finansielt orientert system med hovedvekt på anskaffelse og anvendelse av midler til drift og investering og hvordan disse aktivitetene er finansiert. Resultatet vises i form av en endring i arbeidskapitalen (omløpsmidler minus kortsiktig gjeld). Regnskap og budsjett skal baseres på det såkalte anordningsprinsippet: "Alle kjente utgifter/utbetalinger i året skal tas med drifts- og investeringsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når regnskapet avsluttes."

Alle inntekter og utgifter skal budsjetteres og regnskapsføres brutto. Det skal ikke gjøres fradrag for inntekter som direkte vedrører utgiftspostene.

Kasse og bankbeholdninger er oppført med virkelige beløp. Kortsiktige fordringer er oppført til pålydende. Anleggsmidler, dvs investeringer i faste eiendommer, anlegg, inventar og utstyr føres opp i balansen som eiendeler til anskaffelseskost. Tilskudd er ikke trukket fra. For å bli vurdert som en investering, må anskaffelsen ha en økonomisk levetid på minst 3 år, samt ha en anskaffelseskost på minst kr. 100.000. Avskrivninger føres både i driftsregnskapet og balansen. I driftsregnskapet føres avskrivninger som en driftsutgift og med en motpost før netto driftsresultat. Netto driftsresultat påvirkes således ikke av avskrivningene.

Avdrag på lån utgiftsføres i driftsregnskapet. Ekstraordinære avdrag føres i Kapitalregnskapet. Kortsiktig og langsiktig gjeld er oppført til pålydende.

Eiendeler og gjeld er vurdert i samsvar med regnskapsforskriftens §8 (bokført til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi). Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Aksjer er oppført til anskaffelseskost. Nedskrivning foretas til virkelig verdi dersom dette er påkrevd.

I henhold til Regnskapsforskriften er ikke varebeholdning tatt med som en eiendel i balansen.

1 - Eiere

Vest-Agder fylkeskommune	kr	500 000	Sirdal kommune	kr	10 000
Kristiansand kommune	kr	200 000	Kvinesdal kommune	kr	10 000
Flekkefjord kommune	kr	50 000	Lindenes kommune	kr	10 000
Farsund kommune	kr	50 000	Hægebostad kommune	kr	10 000
Mandal kommune	kr	50 000	Audnedal kommune	kr	10 000
Vennesla kommune	kr	50 000	Lyngdal kommune	kr	10 000
			Åseral kommune	kr	10 000
			Marnardal kommune	kr	10 000
			Søgne kommune	kr	10 000
			Songdalen kommune	kr	10 000
Sum innbetalt urørlig egenkapital	kr	1 000 000			

2 - Tilskudd		2015	2014
Driftstilskudd fra Kulturdepartementet	kr	17 331 000	kr 16 031 000
Driftstilskudd fra Vest-Agder fylkeskommune	kr	8 650 000	kr 8 400 000
Driftstilskudd fra kommunene	kr	7 349 190	kr 7 044 250
Gaveforsterkning fra Kulturdepartementet	kr	1 580 000	kr -
Ekstra tilskudd fra Vest-Agder fylkeskommune	kr	2 150 000	kr 1 712 576
Ekstra tilskudd fra kommunene	kr	310 500	kr 200 000
Tilskudd fra Riksantikvaren	kr	4 411 963	kr 3 011 100
Tilskudd fra Jernbaneverket	kr	3 252 185	kr 2 791 813
Tilskudd fra Kulturrådet	kr	1 000 000	kr 200 000
Tilskudd fra private stiftelser	kr	889 612	kr 651 642
Tilskudd fra eierstiftelser	kr	762 495	kr 864 120
Tilskudd fra venneforeninger	kr	241 145	kr 242 463
Tilskudd fra andre	kr	239 763	kr 334 342
Totalt tilskudd eks. investeringstilskudd	kr	48 167 853	kr 41 483 306

Investeringstilskudd

Investeringstilskudd fra Kristiansand kommune	kr	1 304 540	kr 1 695 460
Investeringstilskudd fra Stiftelsen for store Kulturanlegg 1)	kr	4 460 388	kr -
Investeringstilskudd fra Vest-Agder fylkeskommune	kr	7 400 000	kr -
Sum investeringstilskudd	kr	13 164 928	kr 1 695 460

1) Bevilget tilskudd er kr 4 500 000, hvorav overdekning, kr 39 612, er tilført driften.

3 - Bankinnskudd

Bankinnskudd pr 31.12.2015 utgjør kr. 9.784.433, herav kr. 835.233 i bundne skattetreksmidler.

4 - Andre fordringer

	2015	2014
Reise- og lønnsforskudd	kr (0)	kr 8 831
Tilgode tilskudd	kr 7 115 863	kr 2 265 048
Til gode mva kompensasjon og ordinær mva	kr 737 572	kr 1 088 257
Sum andre fordringer	kr 7 853 436	kr 3 362 135

5 - Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld pr 31.12.2015 refererer seg til fagforeningstrekk og skyldig lønn.

6 - Arbeidskapitalen

	Regnskap endring 2015	Regnskap endring 2014
BALANSEN		
OMLØPSMIDLER		
(1) Endring betalingsmidler	kr (1 009 057)	kr 544 679
(2) Endring ihendehaverobligasjoner og sertifikater	kr -	kr -
(3) Endring kortsiktige fordringer	kr 4 542 982	kr 2 820 391
(4) Endring premieavvik	kr (341 607)	kr 341 607
(5) Endring i aksjer og andeler	kr -	kr -
(6) ENDRING OMLØPSMIDLER	kr 3 192 317	kr 3 706 678

6 - Arbeidskapitalen, forts.

KORTSIKTIG GJELD			
(7) Endring kortsiktig gjeld	kr	(263 337)	kr 1 746 007

ENDRING ARBEIDSKAPITAL (linje 6-7)	kr	3 455 654	kr 1 960 671
---	-----------	------------------	---------------------

DRIFT OG INVESTERING

Korreksjon - direkte (innbet. av grunnkapital)	kr	-	kr -
Endring av arbeidskapital i drift og investering	kr	3 455 654	kr 1 960 671
Endring av ubrukte lånemidler	kr	-	kr -

7 - Fond

	Urørlig egenkapital	Bundet driftsfond	Disposisjons fond	Kapitalkonto	Sum egenkapital
Saldo 01.01.2015	kr 1 000 000	kr 2 937 520	kr 4 204 727	kr 1 251 770	kr 9 394 017
Fra bundet driftsfond	kr -	kr (2 937 520)	kr 2 937 520	kr -	kr -
Til bundet driftsfond	kr -	kr 5 714 164	kr (5 714 164)	kr -	kr -
Til kapitalregnskapet	kr -	kr -	kr (533 619)	kr 533 619	kr -
Årets avskrivninger	kr -	kr -	kr -	kr (429 907)	kr (429 907)
Endr. pensjonsforpl.	kr -	kr -	kr -	kr (1 754 883)	kr (1 754 883)
Inv.tilsk./ mva komp.	kr -	kr -	kr -	kr 14 638 192	kr 14 638 192
Årets mindreforbruk	kr -	kr -	kr 3 989 273	kr -	kr 3 989 273
TOTALT	kr 1 000 000	kr 5 714 164	kr 4 883 737	kr 14 238 791	kr 25 836 692

Disposisjonsfond

	Pr 01.01.2015	Netto driftsresultat	Til/fra kapital- regnskapet	Til/fra bundet driftsfond	Pr 31.12.2015
Odderøya					
Museumshavn	kr -	kr (524 707)	kr -	kr -	kr (524 707)
Sjølingstad	kr 1 436 921	kr 101 006	kr (217 834)	kr (144 461)	kr 1 175 632
VAM Kristiansand	kr 598 236	kr 196 555	kr -	kr (221 602)	kr 573 190
Setesdalsbanen	kr 253 858	kr 2 415 635	kr (246 300)	kr (1 456 619)	kr 966 574
VAM Adm. og Fags.	kr 1 654 721	kr 2 180 746	kr (69 485)	kr (993 962)	kr 2 772 020
Lista	kr (84 956)	kr (233 342)	kr -	kr 40 000	kr (278 299)
Mandal	kr (143 844)	kr 19 939	kr -	kr -	kr (123 905)
Flekkefjord	kr (15 472)	kr (30 281)	kr -	kr -	kr (45 754)
Gimle gård	kr 279 458	kr (80 874)	kr -	kr -	kr 198 584
Kanonmuseet	kr 225 806	kr (55 404)	kr -	kr -	kr 170 402
TOTALT	kr 4 204 727	kr 3 989 273	kr (533 619)	kr (2 776 644)	kr 4 883 737

Det bokførte akk. premieavviket medfører at disp. fondet til VAM adm ved utgangen av 2015 er kr 1.093.331 lavere enn om premieavviket ikke hadde blitt balanseført.

Bundet driftsfond

	Pr 01.01.2015	Overført til bundet driftsfond	Overført fra bundet driftsfond	Pr 31.12.2015
Sjølingstad	kr 106 918	kr 251 379	kr (106 918)	kr 251 379
Setesdalsbanen	kr 970 722	kr 2 427 341	kr (970 722)	kr 2 427 341
VAM Kristiansand	kr -	kr 221 602	kr -	kr 221 602
VAM Adm. & Fags.	kr 1 819 880	kr 2 813 842	kr (1 819 879)	kr 2 813 842
Lista	kr 40 000	kr -	kr (40 000)	kr -
TOTALT	kr 2 937 520	kr 5 714 164	kr (2 937 520)	kr 5 714 164

8 - Pensjonsforpliktelser

Vest-Agder-museet IKS har pensjonsordning for alle sine ansatte i Kommunal Landspensjonskasse (KLP).

De kommunale forskriftene fikk i 2002 nye bestemmelser for regnskapsføring av pensjon.

Disse går i korthet ut på at de løpende utgifter i driftsregnskapet tilpasses et gjennomsnittsnivå basert på beregninger av netto pensjonskostnad. Forskjellen mellom betalt premie og netto pensjonskostnad utgjør premieavviket, som igjen gir resultateffekt.

Driftsresultatet for 2015 er svekket med kr. 341.607 inkl. ag. pga premieavvik fra 2014 som er kostnadsført i 2015. Det er også i 2015 foretatt en aktuarberegning av premieavviket, pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene. Dette premieavviket har svekket resultatet for 2015 med kr 751.724 inkl. ag. Dette beløpet blir inntektsført i 2016.

Disposisjonsfondet for VAM adm er svekket den totale endringen på kr 1.093.331, og samme avdelings netto driftsresultat for 2015 er svekket med samme beløp.

Pensjonsmidlene dekker foreløpig ikke de fremtidige pensjonsforpliktelser, da det er en underdekning på kr. 8.911.118 inkl. arb.g.avgift. Underdekningen medfører en latent, fremtidig forpliktelse.

Premieavviket har en amortiseringsperiode på 1 år.

Årets netto pensjonsutgifter	
Beløp i kroner	KLP
Nåverdi årets pensjonsopptjening	kr 2 878 328
Renteutgifter av påløpt pensjonsforpliktelse	kr 1 424 374
Brutto pensjonsutgifter	kr 4 302 702
Forventet avkastning pensjonsmidler	kr -1 245 235
Netto pensjonsutgift	kr 3 057 467
Amortisert premieavvik fra 2014	kr 299 393
Administrasjonsutgifter	kr 170 710
Netto pensjonsutgifter inkl. adm. utgifter og amortisert premieavvik	kr 3 527 570

Beregnet premieavvik	
Beløp i kroner	KLP
Innbetalt pensjonspremie (inkl. adm.)	kr 2 569 348
Oppbygging av adm. reserve og amortiseringspremie	kr 0
Netto pensjonsutgifter inkl. adm. utgifter ekskl. amortisert premieavvik	kr 3 228 177
Premieavvik	kr -658 829
Arbeidsgiveravgift (14,1%)	kr -92 895

8 - Pensjonsforpliktelser, forts.

Pensjonsforpliktelse	
Beløp i kroner	KLP
Pensjonsforpliktelse 01.01	kr 31 151 926
Årets pensjonsopptjening	kr 2 878 328
Renteutgifter av påløpt pensjonsforpliktelse	kr 1 424 374
Utbetalte pensjoner	kr -1 527 844
Årets pensjonsopptjening, renter og utbetalinger	kr 2 774 858
Pensjonsforpliktelse 31.12. uten estimatavvik	kr 33 926 784
Amortisering estimatavvik - forpliktelse	2 343 007
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12 - estimat	kr 36 269 791
Gjenstående amortisering - forpliktelser	kr 0
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12 - estimat full amortisering	kr 36 269 791
14,1% arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	kr 1 101 199
Pensjonsforpliktelse i balansen	kr 37 370 990

Pensjonsmidler	
Beløp i kroner	KLP
Pensjonsmidler 01.01	kr 24 880 029
Årets forventede avkastning	kr 1 245 235
Årets premieinnbetaling ekskl. adm. utgifter	kr 2 398 638
Årets utbetaling av pensjon	kr -1 527 844
Årets avkastning, premieinnbet., pensjonsutbetalinger	kr 2 116 029
Pensjonsmidler 31.12. uten estimatavvik	kr 26 996 058
Amortisering estimatavvik - midler	kr 1 463 814
Brutto pensjonsmidler 31.12 - estimat	kr 28 459 872
Gjenstående amortisering - midler	kr 0
Brutto pensjonsmidler 31.12. - estimat full amortisering	kr 28 459 872

Netto pensjonsforpliktelse	
Beløp i kroner	KLP
Netto pensjonsmidler/-forpliktelser	kr 7 809 919
Arbeidsgiveravgift, 14,1%	kr 1 101 199
Netto pensjonsmidler/-forpliktelser inkl. arbeidsgiveravgift	kr 8 911 118

Aktive medlemmer	42
Antall pensjonister	20

Forventet avkastning	4,65 %
Diskonteringsrente	4,00 %
Forventet lønnsvekst	2,97 %
Forventet pensjonsregulering	2,20 %
AFP-uttak	Ikke oppgitt

9 - Anleggsmidler

Innkjøp av driftsmidler med innkjøpspris over **kr. 100.000** og levetid på minst **3 år**, skal føres i kapitalregnskapet og aktiveres/ avskrives i balansen.
Selskapet følger inndelingen av anleggsmidler og avskrivningsplan ihht regnskapsforskriftens § 8.

	Utstyr Sjølingstad		Utstyr Setesdalsbanen		Inventar/ innredning Adm		Aktivitetsbygg Nodeviga	
Ansk. kost 01.01	kr	256 357	kr	311 250	kr	289 780	kr	1 905 256
Tilgang i året	kr	257 000	kr	246 300	kr	-	kr	14 599 026
Avgang i året	kr	-	kr	-	kr	-	kr	-
Akk. kostpris 31.12	kr	513 357	kr	557 550	kr	289 780	kr	16 504 282
Akk avskr. 01.01	kr	25 636	kr	155 625	kr	28 978	kr	-
Årets avskrivninger	kr	25 636	kr	31 125	kr	28 978	kr	-
Bokført verdi 31.12	kr	462 085	kr	370 800	kr	231 824	kr	16 504 282

Avskrivningssats 10,00 % 10,00 % 10,00 % 2% når ferdig

	Inventar/ innredning Lista		Brannsikring Gimle Gård		SUM	
Ansk. kost 01.01	kr	544 024	kr	5 795 262	kr	9 101 929
Tilgang i året	kr	-	kr	-	kr	15 102 326
Avgang i året	kr	-	kr	-	kr	-
Akk. kostpris 31.12	kr	544 024	kr	5 795 262	kr	24 204 254
Akk avskr. 01.01	kr	217 624	kr	579 524	kr	1 007 387
Årets avskrivninger	kr	54 406	kr	289 763	kr	429 907
Bokført verdi 31.12	kr	271 994	kr	4 925 975	kr	22 766 960

Avskrivningssats 10,00 % 5,00 %

10 - Spesifisering av kapitalkonto

DEBET		KREDIT	
01.01.2015 Balanse (Underskudd i kapital)		01.01.2015 Balanse (Kapital) 1 251 770	
Debetposter i året:		Kreditposter i året	
Økning pensjonsforpliktelse 5 334 726		Investert i anleggsmidler 15 102 326	
Avskrivninger 429 907		Økning pensjonsmidler 3 579 843	
31.12.2015 Balanse (Kapital) 14 238 791		EK tilskudd pensjonsordning 69 485	
SUM DEBET 20 003 424		SUM KREDIT 20 003 424	

VEST-AGDER-MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2015

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

Salgsinntekter
Leieinntekter
Andre driftsinntekter
Tilskudd
Refusjoner inkl sykepenger
Mva ref.krav drift-komp.

SUM DRIFTSINNTEKTER

Driftsutgifter
Varekjøp
Lønn og sosiale utgifter
Forbruksvarer og tjenester
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler
Inventar og utstyr
Mva betalt komp.ordningen
Aktiviteter/prosjekter
Tap på fordringer
Avskrivninger

SUM DRIFTSUTGIFTER

Brutto driftsresultat

Renteinntekter og utbytte
Sum eksterne finansinntekter

Renteutgifter og låneomkostninger
Avdrag på lån
Sum eksterne finansutgifter

Resultat eksterne finansieringstransaksjoner
Motpost avskrivninger

NETTO DRIFTSRESULTAT

Brukt slik:

Bruk av disposisjonsfond
Bruk av bundet driftsfond
Sum bruk avsetninger

Avsatt slik:

Overført til kapitalregnskapet
Avsatt disposisjonsfond
Avsatt bundne driftsfond
Sum avsetninger

Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk

SUM	
ALLE AVDELINGER	
Regnskap 2015	Budsjett 2015
6 232 958	5 582 600
22 420	0
64 785	0
48 167 853	43 846 197
695 842	60 000
1 486 323	1 000 000
56 670 182	50 488 797
11 348 488	11 740 370
1 187 308	1 371 000
31 158 422	30 415 900
1 607 773	1 269 500
3 972 422	3 817 197
627 363	261 000
1 486 323	1 000 000
1 346 824	450 000
10 938	0
429 907	429 907
53 175 769	50 754 875
3 494 413	-266 077
85 148	250 000
85 148	250 000
20 195	0
0	0
20 195	0
64 952	250 000
429 907	429 907
3 989 273	413 830
0	0
2 937 520	0
2 937 520	0
0	50 000
1 212 629	363 830
5 714 164	0
6 926 793	413 830
0	0

VEST-AGDER-MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2015

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	Avd 2 Sjølingstad Regnskap 2015	Budsjett 2015
Salgsinntekter	1 384 095	1 180 000
Leieinntekter	4 200	0
Andre driftsinntekter	228	0
Tilskudd	7 170 396	6 942 766
Refusjoner inkl sykepenger	178 907	0
Mva ref.krav drift-komp.	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER	8 737 826	8 122 766
Driftsutgifter	867 408	881 000
Varekjøp	266 313	186 000
Lønn og sosiale utgifter	5 728 461	5 693 745
Forbruksvarer og tjenester	100 776	54 000
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	1 586 375	1 258 000
Inventar og utstyr	73 192	2 000
Mva betalt komp.ordningen	0	0
Aktiviteter/prosjekter	4 369	0
Tap på fordringer	7 416	0
Avskrivninger	25 636	25 636
SUM DRIFTSUTGIFTER	8 659 945	8 100 381
Brutto driftsresultat	77 881	22 385
Renteinntekter og utbytte	34	0
Sum eksterne finansinntekter	34	0
Renteutgifter og låneomkostninger	2 544	0
Avdrag på lån	0	0
Sum eksterne finansutgifter	2 544	0
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-2 511	0
Motpost avskrivninger	25 636	25 636
NETTO DRIFTSRESULTAT	101 006	48 021
Brukt slik:		
Bruk av disposisjonsfond	43 455	0
Bruk av bundet driftsfond	106 918	0
Sum bruk avsetninger	150 373	0
Avsatt slik:		
Overført til kapitalregnskapet	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	48 021
Avsatt bundne driftsfond	251 379	0
Sum avsetninger	251 379	48 021
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0

VEST-AGDER-MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2015

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	Avd 4 Setesdalsbanen Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avd 5 og 11 Adm & Fag Regnskap 2015	Budsjett 2015
Salgsinntekter	1 502 517	920 000	839 921	470 000
Leieinntekter	0	0	0	0
Andre driftsinntekter	35 350	0	0	0
Tilskudd	8 068 823	7 303 921	19 983 026	17 872 654
Refusjoner inkl sykepenger	197 811	0	99 089	0
Mva ref.krav drift-komp.	0	0	1 486 323	1 000 000
SUM DRIFTSINNTEKTER	9 804 502	8 223 921	22 408 359	19 342 654
Driftsutgifter	2 595 419	3 266 000	4 378 968	4 541 536
Varekjøp	216 369	275 000	264 797	346 000
Lønn og sosiale utgifter	3 256 506	3 080 210	12 082 728	11 877 461
Forbruksvarer og tjenester	208 576	147 000	902 815	887 000
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	1 092 676	1 413 697	235 401	255 000
Inventar og utstyr	16 175	8 000	222 301	140 000
Mva betalt komp.ordningen	0	0	1 486 323	1 000 000
Aktiviteter/prosjekter	348	0	729 141	360 000
Tap på fordringer	0	0	0	0
Avskrivninger	31 125	31 125	28 978	28 978
SUM DRIFTSUTGIFTER	7 417 193	8 221 032	20 331 453	19 435 975
Brutto driftsresultat	2 387 308	2 889	2 076 907	-93 321
Renteinntekter og utbytte	0	0	85 114	250 000
Sum eksterne finansinntekter	0	0	85 114	250 000
Renteutgifter og låneomkostninger	2 799	0	10 252	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	2 799	0	10 252	0
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-2 799	0	74 862	250 000
Motpost avskrivninger	31 125	31 125	28 978	28 978
NETTO DRIFTSRESULTAT	2 415 635	34 014	2 180 746	185 657
Brukt slik:				
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0
Bruk av bundet driftsfond	970 722	0	1 819 879	0
Sum bruk avsetninger	970 722	0	1 819 879	0
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	0	0	0	50 000
Avsatt disposisjonsfond	959 016	34 014	1 186 784	135 657
Avsatt bundne driftsfond	2 427 341	0	2 813 842	0
Sum avsetninger	3 386 357	34 014	4 000 626	185 657
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0	0	0

VEST-AGDER-MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2015

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	Regnskap 2015	Budsjett 2015
Salgsinntekter	908 164	755 000
Leieinntekter	10 900	0
Andre driftsinntekter	29 207	0
Tilskudd	2 278 177	2 156 154
Refusjoner inkl sykepenger	68 937	60 000
Mva ref.krav drift-komp.	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER	3 295 385	2 971 154
Driftsutgifter	1 109 033	689 000
Varekjøp	212 366	155 000
Lønn og sosiale utgifter	1 804 263	1 728 883
Forbruksvarer og tjenester	44 682	17 500
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	191 166	335 000
Inventar og utstyr	67 274	16 000
Mva betalt komp.ordningen	0	0
Aktiviteter/prosjekter	99 814	10 000
Tap på fordringer	0	0
Avskrivninger	54 406	54 406
SUM DRIFTSUTGIFTER	3 583 003	3 005 789
Brutto driftsresultat	-287 618	-34 635
Renteinntekter og utbytte	0	0
Sum eksterne finansinntekter	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	130	0
Avdrag på lån	0	0
Sum eksterne finansutgifter	130	0
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-130	0
Motpost avskrivninger	54 406	54 406
NETTO DRIFTSRESULTAT	-233 342	19 771
Brukt slik:		
Bruk av disposisjonsfond	193 342	0
Bruk av bundet driftsfond	40 000	0
Sum bruk avsetninger	233 342	0
Avsatt slik:		
Overført til kapitalregnskapet	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	19 771
Avsatt bundne driftsfond	0	0
Sum avsetninger	0	19 771
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0

VEST-AGDER-MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2015

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	Regnskap 2015	Budsjett 2015
Salgsinntekter	116 294	110 000
Leieinntekter	1 600	0
Andre driftsinntekter	0	0
Tilskudd	2 402 142	2 316 642
Refusjoner inkl sykepenger	4 577	0
Mva ref.krav drift-komp.	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER	2 524 613	2 426 642
Driftsutgifter	208 330	261 000
Varekjøp	50 263	20 000
Lønn og sosiale utgifter	1 688 494	1 659 161
Forbruksvarer og tjenester	50 625	47 000
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	444 441	352 500
Inventar og utstyr	96 866	60 000
Mva betalt komp.ordningen	0	0
Aktiviteter/prosjekter	10 708	10 000
Tap på fordringer	3 522	0
Avskrivninger	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER	2 553 248	2 409 661
Brutto driftsresultat	-28 635	16 981
Renteinntekter og utbytte	0	0
Sum eksterne finansinntekter	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	1 647	0
Avdrag på lån	0	0
Sum eksterne finansutgifter	1 647	0
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-1 647	0
Motpost avskrivninger	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT	-30 281	16 981
Brukt slik:		
Bruk av disposisjonsfond	30 281	0
Bruk av bundet driftsfond	0	0
Sum bruk avsetninger	30 281	0
Avsatt slik:		
Overført til kapitalregnskapet	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	16 981
Avsatt bundne driftsfond	0	0
Sum avsetninger	0	16 981
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0

VEST-AGDER-MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2015

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

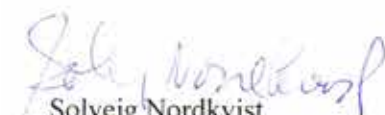
	Avd 10 Kanonmuseet Regnskap 2015	Budsjett 2015
Salgsinntekter	604 644	560 000
Leieinntekter	0	0
Andre driftsinntekter	0	0
Tilskudd	623 056	508 056
Refusjoner inkl sykepenger	0	0
Mva ref.krav drift-komp.	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER	1 227 700	1 068 056
Driftsutgifter	408 873	172 500
Varekjøp	28 150	50 000
Lønn og sosiale utgifter	812 151	790 046
Forbruksvarer og tjenester	9 985	20 500
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	11 241	21 000
Inventar og utstyr	11 106	6 000
Mva betalt komp.ordningen	0	0
Aktiviteter/prosjekter	0	0
Tap på fordringer	0	0
Avskrivninger	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER	1 281 505	1 060 046
Brutto driftsresultat	-53 805	8 010
Renteinntekter og utbytte	0	0
Sum eksterne finansinntekter	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	1 599	0
Avdrag på lån	0	0
Sum eksterne finansutgifter	1 599	0
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-1 599	0
Motpost avskrivninger	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT	-55 404	8 010
Brukt slik:		
Bruk av disposisjonsfond	55 404	0
Bruk av bundet driftsfond	0	0
Sum bruk avsetninger	55 404	0
Avsatt slik:		
Overført til kapitalregnskapet	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	8 010
Avsatt bundne driftsfond	0	0
Sum avsetninger	0	8 010
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0

Styret for Vest-Agder-museet IKS

Odderøya, 26. februar 2015

Thor Jørgen Tjørhom, styreleder

Solveig Nordkvist

Aslak Wegge

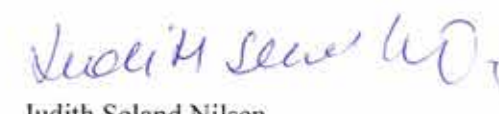
Per Grimsgaard

Toril Runden, nestleder

Harald Sodal

Judith Seland Nilsen

Jan Seland

John Olsen, direktør

FORNYING

Vest-Agder-museet er i stadig utvikling, både faglig og i omfang! Det pågår et kontinuerlig arbeid med planlegging og realisering av nye bygg og publikumsfasiliteter i museet. I 2015 gjennomførte Vest-Agder-museet sitt første større byggeprosjekt da aktivitetsbygget i museumshavna i Nodeviga stod ferdig til en pris av nær 15 millioner kroner. I Flekkefjord har den gamle Krambua blitt gjenreist på museets område og er tatt i bruk som kiosk og kafé. På planleggingsstadiet finner vi det fremtidige museumsbygget på Odderøya, nye publikumsbygg på Kanonmuseet og Kristiansand museum, nytt felles magasin og ny laftehall på Kristiansand museum. På Setesdalsbanen planlegges det hall for gult materiell. Videre er D/S Hestmanden på vei inn i Vest-Agder-museet, som foreløpig siste enhet inn i konsolideringen.

ODDERØYA

Militærhistorie

De militærhistoriske anleggene på Odderøya er tiltenkt mangfoldig formidling, både i museets regi og i samarbeid med andre aktører. I 2015 ble dette arbeidet videreført blant annet ved at sentrale militærhistoriske gjenstander med tilknytning til øya, ble kjøpt, registrert, merket og plassert i Odderøyas venners lokaler på Odderøya. Selve samlingen, den såkalte Furuborg-samlingen, vil bli vist på Odderøya fra høsten 2016. Planleggingen har startet opp i 2015. Vest-Agder-museet har også i 2015 jobbet med utarbeidelsen av en formidlingsplan som innbefatter alle militærhistoriske anlegg på Odderøya. Kaldkrigsanlegget ble viet spesiell oppmerksomhet og første befaringer har funnet sted for å kartlegge hvordan anlegget kan brukes for konkrete fremtidige formidlingstiltak.

Odderøya museumshavn

Den 25. juli 2015 åpnet Odderøya museumshavn i Kristiansand. Sentralt i museumshavna ligger aktivitetsbygget. Dette er finansiert som et spleiselag mellom Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune, men er eid av Vest-Agder-museet IKS. Aktivitetsbygget inneholder verksteder, kafé, aktivitetsområde, møterom og klubblokale for Kristiansand Orlogsforening. I årene som kommer vil både innholdet i bygget, men ikke minst uteområdet bli utviklet videre.

Nytt museumsbygg

Vest-Agder-museet trenger sårt mer utstillingsplass, og et nytt museumsbygg i Kristiansand har vært planlagt lenge. Høsten 2014 ble det satt ned ei ressursgruppe bestående av politikere og administrasjon fra Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune og Vest-Agder-museet til å arbeide frem et grunnlag for en arkitektkonkurranse. Gruppen består av Ernst Håkon Jahr (politisk representant), teknisk direktør Ragnar Evensen, kulturdirektør Stein Tore Sørthe og Annelise Hornang fra Kristiansand kommune, Sally Vennesland (politisk representant) og regionalsjef Kenneth Andresen fra Vest-Agder fylkeskommune, styreleder Thor Jørgen Tjørhom, nestleder Toril Runden fra styret i VAM, samt John Olsen, Gro Eikeland, Agnete Kjellin, Per Grimsgaard og Birgitte Sørensen fra VAM. Gruppen har i 2015 blant annet besøkt Kuben i Mandal samt flere museer i Amsterdam. Ambisjonen er å invitere til en arkitektkonkurranse for bygget i 2017.

Hestmanden som Norsk krigsseilmuseum

Det har vært en uttalt målsetning at D/S Hestmanden skal bli en del av Vest-Agder-museet gjennom en konsolidering. Hvis museet skal ta på seg en slik oppgave, er det viktig at alle parter er enige om ambisjonsnivået, samt at det stilles ressurser til rådighet som gjør at D/S Hestmanden som Norsk krigsseilmuseum kan bli et verdig minnesmerke for krigsseilerne. Det har i året som er gått vært lagt ned et stort arbeid fra VAMs side med å oppdatere formidlingsplanen for både skipet

og publikumsmottak/formidlingsbygg på land, samt budsjettere gjenstående arbeid knyttet til publikumsflyten om bord. I tillegg har det vært en tett dialog med Kulturdepartementet, kommunen og fylkeskommunen samt politiske miljøer.

Ambisjonen er å skape et moderne museum i et antikvarisk skip. Formidlingen skal berøre, engasjere og skape en varig interesse for historien til norske sjøfolk generelt og krigsseilerne spesielt. Skipets maskin skal settes istand, slik at det kan forflytte seg selv. Ved årsslutt var det gitt en ekstra bevilgning på kr 15 millioner til formidling og videre istandsetting av skipet samt signaler om midler til istandsetting av maskinen. En viktig begivenhet 70 år etter krigens slutt og 20 år etter at Stortinget vedtok at D/S Hestmanden skulle bli nasjonalt minnesmerke for krigsseilerne. Med dette som bakgrunn gikk både Vest-Agder-museet IKS og Stiftelsen Hestmanden inn for en konsolidering med virkning fra 1. januar 2016.

FAGLIGE PRIORITERINGER

Vest-Agder-museet har definert fem tematiske hovedområder for en pågående femårsperiode: militærhistorie, industrihistorie, maritim historie, byggeskikk og besøksstedenes lokalhistorie. Om mulig, skal det her legges størst vekt på perioden etter 1940. Fokuset gjelder for alle arbeidsområder, dvs. forskning, forvaltning, formidling og fornying. Etikksatsingen er en tilnærmingssåte til alt arbeid ved institusjonen og nevnes derfor ikke som tematisk hovedområde.

Militærhistorie

I 2015 var det 70 år siden avslutningen av andre verdenskrig, noe aktiviteten på feltet militærhistorie bar preg av. Prosjektet *Det tyske invasjonforsvar på Agder 1940-1945* ble avsluttet i desember 2014 med publikasjon av bok med samme tittel. Boka dokumenterer tysk militær aktivitet og festningsbygging på Agder under 2. verdenskrig. I løpet av året 2015 holdt forfatter Endre Wrånes omkring 20 foredrag og omvisninger knyttet til dette temaet. VAMs militærhistoriker har også vært engasjert i kartlegging av forsvarsverk fra andre verdenskrig i ulike kommuner, i samarbeid med lokale ressurspersoner og foreninger. Arbeidet har i første omgang vært konsentrert om innlandskommunene, og prosjektet vil munne ut i en digital database med informasjon om hvert anlegg. På Lista har Festung Lista-prosjektet, et samarbeidsprosjekt mellom VAM og Vest-Agder fylkeskommune, fortsatt gjennom året 2015. Prosjektets målsetting er å dokumentere og tilrettelegge de mange militære anleggene fra 2. verdenskrig på Lista for formidling. Nytt i 2015 var ny gangbro og trapp til minnesmerket over russiske krigsfanger på Kåde/Østhassel. I september ble det i regi av prosjektet avholdt seminar om krigens kulturminner på Lista med omtrent 30 deltakere fra inn- og utland. Årets Agderseminar i regi av Vest-Agder-museet som medlem av Forskernettverket Agder hadde også andre verdenskrig som tema, med overskriften *Hvorfor er vi ikke ferdige med krigen?*. Seminaret hadde omkring 100 deltakere og inneholdt foredrag av kjente forskere og foredragsholdere.

Industrihistorie

Vest-Agder-museet er ansvarlig for å lede en ad-hoc-beredskapsgruppe i fylket, som har i oppgave å dokumentere og sikre gjenstander og arkiv på kort varsel, når viktige industribedrifter legger ned eller forandrer driften betydelig. To større dokumentasjonsoppgaver ble utført i 2015: dokumentasjon av dagens situasjon på Mandal Veveri og dokumentasjon knyttet til plastbåtproduksjonen på Sørlandet. Det har vært gjennomført tallrike intervjuer med arbeidere og eiere av tidligere plastbåtbedrifter, og foto- og brosjyremateriale er samlet inn og digitalisert.

Veibygging på Krodden i 1941. Stein brytes opp med bor og løftes ved hjelp av bukk over på skinnegående anleggsvogner.

Road-building at Krodden in 1941. Rock is broken apart with a drill and carried up a ramp to the construction wagon which are on rails.

Strassen auf Krodden 1941. Gestein wird mit Bohrer aufgerissen und mittels Hebevorrichtung auf Lärn gebracht.

VESTAGDERMUSEET
VI FORTÆLLER DIN HISTORIE

Kanon III nærmer seg slutten av monteringen. Arbeidet ble utført ved hjelp av traverskranen.

The assembly and installation of gun III is nearing completion. The work has been carried out with the aid of an overhead travelling crane.

Kanone III in der Endphase der Montage. Die Arbeit wurde mit Hilfe einer Traverskran ausgeführt.

VESTAGDERMUSEET
VI FORTÆLLER DIN HISTORIE

Maritim historie

Maritim historie er representert ved flere av museets avdelinger, og fra 2015 også i Odderøya museumshavn. Fokuset er på både tre- og plastbåter. I 2015 har museet konsentrert arbeidet om forskjellige sider ved vår plastbåtsatsing. I Odderøya museumshavn har den flytende plastbåtutstillingen blitt betydelig utvidet, både i antall båter og relevant informasjon om disse, formidlet via moderne installasjoner. I gåavstand til museumshavna, i et stort garasjeanlegg på Odderøya, ble et plastbåtverksted etablert, med relevant verktøy og nok plass til syv plastbåter. Her kan entusiaster restaurere og vedlikeholde sine gamle klassikere. I februar 2015 overtok museet skrog- og dekkformer til Skibsplasts *Sportsman junior 11*. Formene ble deretter tilrettelagt slik at støpingen av denne plastbåttypen kan starte opp tidlig i 2016. I tillegg til støping av en plastbåt i originalstørrelse, har museet lagt til rette for støping av modellbåter i skala 1:10. Tolv av plastbåtprodusenten Herbert Waarums plastbåtmodeller ble avstøpt og kan nå brukes i museumshavna for at publikum kan lage sin egen "ekte" plastbåt.

Den årlige plastbåtregattaen ble noe forandret for å bidra til Tall Ships Races 2015, som fant sted i slutten av juli. Søndag 26. juli deltok 15 plastbåter fra 1960- og 70-årene i en parade som startet fra Odderøya museumshavn og kjørte forbi de store seilskipene gjennom kanal- og havneområdet i Kristiansand.

Byggeskikk

Som nevnt innledningsvis er byggeskikk og samlingsforvaltning arbeidsområder som vi har satset spesielt på også i 2015. Innen byggeskikk innebar dette økt bemanning, en videre forankring av bygningsvernprosjekter i interne forsknings- og formidlingstiltak, økt rådgiving til eksterne institusjoner og privatpersoner, opprettelsen av håndverkerkafeer samt overtagelse av fylkeskommunens ansvar for dendrokronologiske prøver (aldersbestemmelse av trematerialer).

Årets felles bygningsvernprosjekt har vært knyttet til den rosemalte Tonstadbu på Vest-Agdertunet på Kristiansand museum. Målet med prosjektet var å koble museets forskjellige arbeidsområder sammen. Forskning ble utført og dendrokronologiske prøver ble tatt, mens restaureringen foregikk. Restaureringsprosessen ble brukt for å formidle gamle malerteknikker til fagfolk og andre interesserte, og etter avsluttet restaurering ble bygningen og informasjon om huset, veggmaleriene og restaureringsprosessen tilgjengelig for besøkende.

Håndverker ved Vest-Agder-museet bistår Vest-Agder fylkeskommune med ulike former for rådgivning. Museet bistår her med fagteknisk kompetanse i forbindelse med saksbehandling, samt rådgiving til eiere av verneverdige bygninger og utførende håndverkere. Det bistås også med prosjektledelse og dokumentasjon i forbindelse med bygningene som er eller vil bli fredet. Konkret innebærer det igangsetting og oppfølging av vedlikehold- og restaureringsarbeid samt godkjenning av disse. I tillegg til dette står vi for oppmåling og tegninger i forbindelse med fredningssaker.

I 2015 har Vest-Agder-museet, i samarbeid med Fylkeskonservatoren, arrangert bygningsvernkafeer rundt om i fylket. Temaene har vært Mandals bygningshistorie, gamle maleteknikker (inkludert kurs), søknadsskriving til Norsk Kulturminnefond og materialkvalitet og rett virke.

Vest-Agder-museet har overtatt samarbeidet med Nasjonalmuseet i København om dendrokronologiske undersøkelser av bygninger. Håndverkere fra museet har deltatt på borer og annet tilknyttet arbeid på flere bygg i hele fylket, også på museets egne bygg. Rapportene utarbeides av Nasjonalmuseet i København, sendes til museet og publiseres også på internett.

Besøksstedenes lokalhistorie

Fokuset på besøksstedenes lokalhistorie kom til uttrykk i mindre utstillinger ved besøksstedene og videre planlegging av faste lokalhistoriske utstillinger ved alle avdelinger. En av årets publikasjoner tok for seg forskning på utvalgte gjenstander fra de fleste av museets avdelinger. I 2014 laget museet den første lokalhistoriske utstillingen, som var en bestilling fra Kristiansand kommune. Utstillingen ble plassert sentralt i byen, i det nye Rådhuskvartalet, som daglig blir besøkt av flere hundre mennesker. I 2015 har vi to ganger skiftet deler av utstillingen for å formidle nye og sentrale tema om byens historie. Tema har vært andre verdenskrig og, i samarbeid med fylkeskonservatoren, formidling av resultater fra de pågående arkeologiske utgravningene under Torvet. Neste utstilling er planlagt i Flekkefjord, og i 2015 ble modulsystemet som denne og de andre lokalhistoriske utstillingene skal baseres på, utviklet, utprøvd og vurdert som godt egnet.

ARBEID MED MUSEUMSETIKK

Vest-Agder-museet satser på museumsetikk på flere plan. Vi har et kontinuerlig fokus på vår rolle som aktiv samfunnsaktør, og spesielt spørsmålet om hvordan vi kan formidle følsomme, tabubelagte eller kontroversielle tema på best mulig måte. Målet er å løfte frem enkeltpersoner eller minoriteter som vanligvis ikke blir hørt eller anerkjent, å fremme læring blant besøkende og derved bidra til en positiv samfunnsutvikling.

Arbeidet foregikk hovedsakelig på tre plan; en intern videreføring av BRUDD-prosjektet, kursing av de ansatte innen bruk av ICOMs museumsetiske regelverk og utarbeidelsen av en egen institusjonsmoral. I tillegg har en av museets ansatte forsket videre på hva som skjer konkret i den personlige kontakten mellom museumsansatte og enkeltpersoner, og hvordan museer i andre land utøver sin samfunnsrolle. Dette har resultert i flere foredrag, artikler og workshops som har blitt holdt og skrevet i løpet av 2015.

Museet har jobbet med samfunnsrollen i flere prosjekter. *Bak fasaden* har vært et forsknings- og formidlingsprosjekt som hadde fokus på museenes samfunnsrolle i lys av forvaltning av gjenstander. Det overordnede målet med prosjektet var å forankre en kritisk tilnærming til tolkning og bruk av gjenstander i forskning, forvaltning og formidling ved Vest-Agder-museet – systematisk og gjennomgående. Museenes samfunnsrolle innebærer i dag et større mangfold og utviklingstenkning enn før. Flest mulig aspekter og ulike stemmer skal komme frem. Åpenhet i, aksept for og anerkjennelse av bredden og dybden i krevende, samfunnsrelevante spørsmål er av avgjørende betydning.

Høsten 2015 fikk Vest-Agder-museets treårige prosjekt *Samfunnsaktør i teori og praksis* tildelt en stor sum gjennom Kulturrådets nye programordning. Prosjektet er et samarbeidprosjekt mellom flere norske museer, og intensjonen er blant annet å forske på, samle inn og videreformidle relevant kunnskap og informasjon om museenes samfunnsrolle. I prosjektet inngikk en spørreundersøkelse i samarbeid med Norsk ICOM og et samarbeid med flere museer om metodeutvikling knyttet til nye dokumentasjons- og utstillingsprosjekter. Prosjektet startet opp høsten 2015, og spørreundersøkelsen som rettet seg til alle museumsledere og museumsansatte i Norge ble gjennomført i november og desember 2015.

I dagens komplekse samfunn øker behovet for å kunne danne seg et eget bilde av hvordan arbeidet ved sentrale institusjoner foregår og hvordan referanserammen man får presentert på et museum er bygget opp. Dette er spesielt viktig når museet ønsker å ta sin samfunnsrolle på alvor og delta aktivt i samfunnsaktuelle debatter. Vi har derfor utarbeidet en etisk plattform – en institusjonsmoral – som stadfester verdiene som ligger til grunn for alt faglig arbeid. Den bygger på ICOMs museumsetiske regelverk og relevante politiske og interne dokumenter.

NASJONALE OG LOKALE NETTVERK

Museets ulike avdelinger deltar i formelle og uformelle nettverk på nasjonalt plan. Vest-Agder-museet har en svært bred tematisk- og samlingsmessig portefølje. Vi har derfor sett det som nødvendig å delta i en rekke nasjonale nettverk. Deltakelse i nettverkene er en oppfølging av den museumsfaglige delen av museumsreformen. Vest-Agder-museet deltar i følgende nettverk på nasjonalt plan:

Nettverk	Ansvarlig
Arbeiderkultur og arbeidslivshistorie	Konservator Thorunn Lunde (Fagseksjonen, permisjon i 2015)
Bergkunst	Regionleder/konservator Inge Eikeland (Lista museum) fram til 1.6.2015
Byggnettverket	Bygningsvernansvarlig Nils Magne Håkegård (Fagseksjonen)
Fotografi	Fotoansvarlig Arve Lindvig (Fagseksjonen)
Herregårdshistorie	Konservator Tonje Tjøtta (Fagseksjonen)
Fiskeri/sjøfart	Avdelingsleder/konservator Arild Johannessen (Flekkefjord museum)
Magasin og bevaring	Konservator NKF-N Simon Mawdsley (Fagseksjonen)
Teknologi og industrihistorie	Konservator Thorunn Lunde (Fagseksjonen, permisjon i 2015) Sylvi Sørensen (Sjølingstad Uldvarefabrik) og Tom Johansen (Setesdalsbanen) har møtt på samling i nettverket i 2015.
Museumsnettverk i Virke	Direktør John Olsen: ledelse og overordnede problemstillinger. Administrasjonssjef Gro Eikeland: nettverket for administrasjon. Prosjektleder Agnete Kjellin: reislivsnettverket
Museumsbanerådet	Avdelingsleder Tom Johansen
Nettverk for direktører med museumsbaner i museet	Direktør John Olsen (leder nettverket)
Kulturrådets program for museenes samfunnsrolle (opprettet høsten 2015)	Leder av fagseksjonen, Kathrin Pabst

Vest-Agder-museet deltar aktivt i Norsk museumsforbunds arbeid og deltar på de fleste samlinger og seminarer i deres regi. Vest-Agder-museet inngikk et samarbeid med museumsforbundet og de andre konsoliderte museene i Agder om å være representert under Arendalsuka 2015. Museene hadde en sentralt plassert stand med aktiviteter, arrangerte debatt om museumspolitikk og var synlige i møtet med politikerne i valgåret. Direktør John Olsen ble valgt inn i Norges museumsforbunds styre under landsmøtet i september 2015. Han sitter også i fakultetsstyret i Universitetet i Agder. Leder for fagseksjonen, Kathrin Pabst, ble gjenvalgt som varamedlem til styret i Norsk ICOM. Hun satt også i styret for Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter fram til sommeren 2015. Som en viktig reiselivsaktør, har VAM sett det som naturlig å ha et aktivt og engasjert forhold til Næringsforeningen i Kristiansand, i Usus-nettverket og det lokale cruisenettverket.

FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER

BESØKSTALL VED AVDELINGENE

Totale publikumstall pr. avdeling	2011	2012	2013	2014	2015
Kristiansand museum	29 740	26 567	19 040	19 599	16 032
Odderøya inkl. museumshavn	600	Ca. 2 200	Ca. 2 300	Ca. 2 500	2 855
Gimle Gård	Stengt	1 659	2 256	3 119	2 830
Kristiansand kanonmuseum		8 753	9 357	9 060	9 890
Setesdalsbanen	19 249	120*	17 524	15 773	24 804
Mandal museum og Vigeland Hus	4 689	3 980	4 853	5 630	3 943
Sjølingstad Uldvarefabrik	7 164	7 506	7 531	7 300	7 809
Lista museum	16 813	17 314	16 273	17 469	16 026
Flekkefjord museum	7 616	8 707	6 310	6 945	8 612
Totalt	85 868	76 806	85 444	87 395	92 801

*Kun én avgang i sesongen.

Vest-Agder-museet satte ny besøksrekord i 2015 med over 5000 flere besøkende enn i forrige rekordår, 2014. Vi har hatt et høyt aktivitetsnivå og bestrebet oss på å nå ulike målgrupper med tilbudene våre. Den store økningen har kommet på Setesdalsbanen. Et utvidet rutetilbud med kveldskjøring på onsdager og mye positiv omtale i pressen og sosiale medier etter NRK-dokumentaren *Livet på Setesdalsbanen* har ført mange gjester til banen. Det relativt dårlige sommerværet kan også ha bidratt til flere reisende.

Nedgangen i antall cruiseanløp i Kristiansand i 2015 ga færre besøkende ved Kristiansand museum. Men ser man bort fra cruisegjester, har avdelingen hatt en liten økning i besøkstallet i forhold til 2014. For de andre avdelingene er det mindre variasjoner. Flekkefjord museum har hatt en positiv utvikling etter åpningen av Krambua i museets bakgård, og Sjølingstad Uldvarefabrik har hatt et aktivt år med økning i antall gruppebesøk, ikke minst knyttet til strikkemiljøene i Norge. Mot slutten av sesongen åpnet det nye aktivitetshuset i Odderøya museumshavn i Kristiansand. Odderøya opplevde riktignok en liten økning i tilstrømning av gjester i 2015, men regner med at effekten av det nye tilbudet først vil vise seg i 2016. Mandal museum og Lista museum har hatt mindre besøk i 2015 enn året før. Mandal opplevde et løft i 2014 med flere nye utstillinger og tilbud, slik at nedgangen i 2015 ikke var uventet. Også på Lista var bortfall av en større utstilling med tilhørende DKS-tilbud årsak til nedgang i besøkstallet.

Tallene fanger ikke opp alle besøkende på museets utendørsutstillinger, slik som fotoutstillingen med Dagfinn Pettersen-bilder under Tall Ships Races i Kristiansand, Wilse-utstillingen i Flekkefjord eller BRUDD-utstillingen som sto på Eidsvoll i 2015. Heller ikke publikum på ulike foredrag på andre arenaer er inkludert i besøkstallet. Eksempelvis har ansatte i fagseksjonen i løpet av året holdt 23 foredrag for ca. 1380 tilhørere.

Barnehage- og skolebesøk pr. avdeling	2011	2012	2013	2014	2015
Kristiansand museum	6 125	5 517	5 696	4 297	4 082
Gimle Gård	Stengt	329	56	125	333
Kristiansand kanonmuseum		180	225	60	841
Odderøya museumshavn	0	0	0	0	27
Setesdalsbanen	1 526	0	1 057	1 339	996
Mandal museum	687	777	1 636	1 200	811
Sjølingstad Uldvarefabrik	1 685	1 280	1 741	1 324	1 446
Lista museum	2 132	1 342	2 400	3 276	2 753
Flekkefjord museum	4 414	5 111	3 577	3 285	4 283
Totalt	15 043	14 536	16 388	14906	15 572

Det har vært en liten oppgang i skole- og barnehagebesøk i 2015 sammenliknet med fjoråret. Kristiansand kanonmuseum fikk for første gang inn et tilbud i den fylkeskommunale kulturelle skolesekken (DKS). Også Flekkefjord museum har opplevd en solid økning i skole- og barnehagebesøk etter at museumspedagogen var tilbake for fullt etter permisjon. Avdelingen, som har et nært samarbeid med skolene og DKS lokalt, har igjen besøk av over 4000 elever i året. Nedgangen i Kristiansand fortsetter som følge av få opplegg antatt i Den kulturelle skolesekken. Transportkostnadene er en stor utfordring for skolene, så museumsbesøk er nesten utelukkende knyttet til DKS. Også nedgangen på Lista skyldes bortfall av en utstilling med tilhørende DKS-tilbud. Mandal museum hadde ikke skoletilbud høsten 2015 på grunn av ubesatt stilling ved avdelingen.

FORMIDLING I VEST-AGDER-MUSEET

Koordinering og utvikling av felles formidling og profil i Vest-Agder-museet er organisert i tre arbeidsgrupper: Pedagogisk virksomhet og innhold i sesongtilbud, digital formidling og kommunikasjon og markedsføring, profilering og sponsing. Vest-Agder-museets formidlingsarbeid tar utgangspunkt i prinsipper og retningslinjer nedfelt i museets formidlingsplan.

Felles formidlingsprosjekter har ellers i hovedsak vært knyttet til fagseksjonen. De er beskrevet andre steder i årsmeldingen, for eksempel samfunnsrolleprosjektet, vandreutstillingen *Bak fasaden*, utviklingen av formidlingstilbud ved den nye avdelingen, Odderøya museumshavn, og arbeid med formidlingsplan for D/S Hestmanden og messebygget ved Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernseier. Utøvelse og ansvar for museenes formidling ligger for øvrig til den enkelte avdeling.

Nettverk, kurs og opplæring

Museumsformidlerne i Agder har et uformelt nettverk som arrangerer en årlig museumspedagogisk fagdag og felles stand under Sørlandsk lærerstevne. Også de ubemannede museene i Vest-Agders tilbud til skolene blir profilert under lærerstevnet. Vest-Agder-museet er medlem av klyngenettverket for bedrifter innen reiseliv, opplevelses- og kulturnæringen på Sørlandet, Usus. Nettverket har fokus på gjenkjøp og verdien av eksisterende kunder. Museet har deltatt på samlinger og seminarer i nettverkets regi i 2015 samt deltatt i arbeidet med å utvikle et pilotprosjekt ved Universitetet i Agder, *studiepoeng for praksis i motivasjonell ledelse*, et studium spesielt egnet for skoling av sesongledere i praksis. En slik ordning kan gi bedre kvalitetssikring av museets formidling om sommeren. Videre har Vest-Agder-museet holdt sitt årlige interne service- og fortellerkurs for sommeransatte i juni. Også sesongansatte ved andre, små museer i fylket var invitert til å delta på kurset. For å øke museumsformidlernes kompetanse på samfunnsrolle relatert formidling, deltok formidlergruppa på en museumskonferanse om ungdom, samfunnsdeltakelse og medborgerskap samt besøkte relevante museer og utstillinger i Oslo i oktober.

Skoletjeneste

Vest-Agder-museet er en sentral samarbeidspartner for den fylkeskommunale kulturelle skolesekken (VAF-DKS) på kulturarvfeltet. Mye av arbeidet med planlegging av museets tilbud overfor skoler skjer i arbeidsgruppa for pedagogisk virksomhet. Tilbudene er organisert som turneer på skolene og som museumsbesøk. I 2015 fikk Vest-Agder-museet antatt sju tilbud i VAF-DKS innen programområdene kulturarv og visuell kunst. Tilbudet nådde geografisk bredt og ut til de fleste trinn på grunnskolen. Et fellesprosjekt for 2015 var tilbudet *Fortellerkoffert*, et formidlingsopplegg med spesiell vektlegging av gjenstandene i museet. Tre av museets formidlere var involvert i skoleturneen *Fortellerkoffert*. Ansvar for tilbudene i de lokale, kommunale kulturelle skolesekkene ligger til den enkelte avdeling.

Utstillinger

VAM følger museets digitale strategi i arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Museets nettside har blitt oppgradert med ny avdelingsside for Odderøya museumshavn, kalenderfunksjon, lenke til museet på DigitaltMuseum og Instagram samt muligheter for å melde seg på nyhetsbrev. Nettsida har hatt en økning i antall sidevisninger på 20 % sammenliknet med 2014, og antall brukere har økt med 42 % i samme periode.

Vest-Agder-museet er aktiv på Facebook på alle avdelingssider og bruker Instagram. Som følge av at den organiske rekkevidden av poster på Facebook er redusert, kjøper museet i større grad kampanjer på Facebook og har redusert omfanget av papirannonser. For å få mest mulig effekt ut av arbeidet med sosiale medier har vi kjøpt tjenester for hjelp til annonsering og oppgradering. I 2015 tok Vest-Agder-museet i bruk nyhetsbrev på e-post som kommunikasjonskanal.

Digital formidling og kommunikasjon

VAM følger museets digitale strategi i arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Museets nettside har blitt oppgradert med ny avdelingsside for Odderøya museumshavn, kalenderfunksjon, lenke til museet på DigitaltMuseum og Instagram samt muligheter for å melde seg på nyhetsbrev. Nettsida har hatt en økning i antall sidevisninger på 20 % sammenliknet med 2014, og antall brukere har økt med 42 % i samme periode.

Vest-Agder-museet er aktivt på Facebook på alle avdelingssider og bruker Instagram. Som følge av at den organiske rekkevidden av poster på Facebook er redusert, kjøper museet i større grad kampanjer på Facebook og har redusert omfanget av papirannonser. For å få mest mulig effekt ut av arbeidet med sosiale medier har vi kjøpt tjenester for hjelp til annonsering og oppgradering. I 2015 tok Vest-Agder-museet i bruk nyhetsbrev på e-post som kommunikasjonskanal.

Det publiseres jevnt på DigitaltMuseum (DM) i forbindelse med registrering av gjenstander. I løpet av 2015 ble nærmere 950 gjenstander tilgjengeliggjort via det nasjonale nettstedet. VAMs første digitale utstilling på DM, *De kom fra Fjotland: Rosemaling i Vest-Agder*, ble publisert i begynnelsen av november.

Andre publikumstilbud

Det har vært to større satsninger på formidlingsfeltet i 2015. Den ene var markeringen av at det var 75 år siden det tyske angrepet på Norge og 70 år siden frigjøringen. Den andre var etablering av formidlingstilbud knyttet til det nye aktivitetshuset og uteområdet i Odderøya museumshavn.

Under tittelen *Krigen og frigjøringen* hadde Vest-Agder-museet et rikholdig program ved flere avdelinger i 2015. Museets militærhistoriker holdt en rekke foredrag basert på boka *Tysk invasjonforsvar på Agder 1940-1945*, som kom på tampen av 2014. Det var flere naturlosturer på Lista, skoleopplegg på Møvig, ved Kristiansand museum og i Mandal. I Mandal og Flekkefjord sto fotoutstillingene *En romantiker i krig*, og på Kristiansand kanonmuseum ble det laget en ny fotoutstilling om anleggsarbeidet på Møvig 1941-1942. Det ble laget en utendørs fotoutstilling fra frigjøringen i Mandal. Utstillingen i *I fyr og flamme* i Rådhuskvartalet i Kristiansand ble fornyet med en liten temporærutstilling om okkupasjonstiden. Noen avdelinger hadde sommeraktiviteter for barn knyttet til temaet *Hva lekte de med under krigen?*. Det ble holdt to samarbeidsseminarer med tema andre verdenskrig; *Krigens kulturminner* på Lista og *Agderseminaret* i Kristiansand. Vest-Agder-museets felles sesongåpningsarrangement i juni, som i år ble holdt på Nordberg fort på Lista, hadde også okkupasjonstiden som overordnet tema. Dette var Vest-Agder-museets tiende fellesarrangement ved sesongåpning.

Den andre hovedsatsningen i 2015 var etablering av et maritimt, interaktivt formidlingstilbud i Odderøya museumshavn fram mot åpning av det nye aktivitetshuset i Nodeviga 25. juli. Rammen for fortellingene i museumshavna er båt og fritid i det siste hundreåret, med vekt på etterkrigstid. Museets mangeårige arbeid med plastbåt og plastbåtenes historie står sentralt i havna, ikke minst gjennom en flytende plastbåtutstilling. På Odden kunne publikum ta del i sørlendingers egne sommerminner ved å sveive på avspillingsenheter mens de satt i fastmonterte solstoler spredt rundt på fjellknausen. I og utenfor huset ble det utviklet familieaktiviteter med et maritimt utgangspunkt: alt fra enkle aktiviteter som barkbåter og krabbesnører til mer arbeidskrevende produksjon av båtsekker og puter. Det ble også utviklet en interaktiv lydinstallasjon, en dobbophon, og digitale fotoutstillinger vist på skjerm i lokalet. Aktivitetene ble plassert på traller med hjul og kan ruller inn og bort, slik at bruken av huset er fleksibel. Huset åpnet under Tall Ships Races (TSR) i Kristiansand. Vest-Agder-museet var også representert med aktiviteter og utstilling på selve arrangementsområdet under TSR og arrangerte båtparade med klassiske plastbåter som en del av det offisielle programmet.

En annen, langsiktig satsning er formidling av bygningsvernprosjekter. I 2015 var årets bygningsvernprosjekt den rosemalte fergebua, "Tonstadbua", på Vest-Agdertunet i Kristiansand. I tilknytning til istandsettingen av huset ble det tilrettelagt for publikum med bedret adkomst og belysning. I utstillingsbygget ble det laget en utstilling av rosemalte gjenstander, og prosjektet ble formidlet gjennom en digital utstilling på DigitaltMuseum. Arbeidet følges opp med formidlingsopplegg om rosemaling for skoleklasser. For øvrig har lirekasser fra Kilesamlingen blitt benyttet til glede og adspredelse i forbindelse med diverse arrangementer i fylket.

Markedsføring og profilering

Det ble i 2015 arbeidet videre med markedstilpasning i samarbeid med konsulentfirmaet Backer & Bang, basert på strategidokumentet fra 2014. På slutten av året ble en avtale om oppfølging av markedsstrategi og profilering underskrevet med firmaet, og stilling som markeds konsulent i museet ble lyst ut. Som et ledd i arbeidet med å øke egeninntjeningen, ble det i 2015 gjeninnført betalt inngang for barn i Vest-Agder-museet. Fokus på utvikling av museumsbutikkene og vareutvalget ble fulgt opp med deltakelse fra flere avdelinger på gave- og interiørmessen på Lillestrøm.

FORMIDLINGSAKTIVITET VED AVDELINGENE

Hovedarena for formidlingen i Vest-Agder-museet er de ulike besøksmålene. Det har vært god aktivitet både i sesongen og i skoleåret 2015.

// KRISTIANSAND MUSEUM

Kristiansand museum er i hovedsak et friluftsmuseum med om lag 40 kulturhistoriske bygninger plassert i en Bygade, et Setesdalstun og et Vest-Agdertun. I tillegg har museet utstillingsarealer i administrasjonsbygget og i ulike bygninger rundt på anlegget. Kristiansand Sjøfartsmuseum er en integrert del av museet, og *Minibyen* ligger på området.

Formidling og utadrettet virksomhet

I løpet av 2015 har museet hatt ett undervisningsopplegg gjennom Den kulturelle skolesekken i Kristiansand kommune: *Byen vår. Kristiansand rundt 1900* for 2. klassetrinn. Grupper fra barnehager, grunnskole, videregående skole og voksenopplæring har deltatt på julevandringene på museet. Det har også vært aktiviteter i forbindelse med skolens påske- og høstferie. Museet har også tatt i mot 120 flyktninger til omvisning og kaffe/te etter henvendelse fra *Refugees Welcome to Agder*.

I juni 2015 åpnet museet den egenproduserte utstillingen *De kom fra Fjotland*, en utstilling om rosemaling i Vest-Agder knytta opp til arbeider med den rosemalte Tonstadbu på Vest-Agdertunet. I oktober åpnet utstillingen *Hverdagsbilder. Sting for sting*, en broderiinstallasjon av Grethe Gerhardsen Træland. I november åpnet VAMs egenproduserte utstilling *Bak fasaden*, om gjenstanders mindre kjente og mer problematiske historier.

For femte år på rad har museet gjennomført dramabasert formidling i Bygaden på Kongsgård. Den profesjonelle skuespilleren Inger-Helen Kilsti gjennomførte forestillinger/omvisninger både ute, inne og i bakgårder på museet. Det var i tillegg populære aktiviteter for barn hver dag i juli og august. I løpet av 2015 har museet arrangert fire større temadager på Kongsgård: Friluftsgudstjeneste, Familiedagen, *Over heia* og Førlulshygge. *Over heia* var en dag med friluftsliv og kulturhistoriske aktiviteter i sentrum. Den markerte åpningen av den nye turstien og aktivitetsområdet som har blitt opparbeidet mellom Setesdalstunet og Vest-Agdertunet. Tiltaket er gjennomført med støtte fra Gjensidigestiftelsen.

Frivillig arbeid

Vest-Agder Fylkesmuseums venneforening har ca. 150 medlemmer. De bistår avdelingen med billettsalg og andre oppgaver på temadager og utfører dugnadsarbeid på friluftsmuseet: Vasker, maler og rydder. Venneforeningens dag arrangeres en gang i året, og det gjennomføres hvert år én eller flere kulturhistoriske utflukter. De selger også kaffe, brød, pølser og annet på museets temadager, noe som resulterer i årlig gave til museet. I 2015 bidro de økonomisk med støtte til omvisninger med skuespiller i Bygaden.

// GIMLE GÅRD

Gimle Gård er en herregård som ligger i Kristiansand. Den ble bygd mellom 1797 og 1807. Opprinnelig var det en lystgård for kjøpmann Bernt Holm, en av byens velstående handelsmenn. Eiendommen ble testamentert til Kristiansand kommune da siste eier, Ottilie Arenfeldt Omdal, døde i 1982. Hovedbygningen ble overlevert med alt inventar. Den eies av Stiftelsen Gimle Gård og forvaltes av Vest-Agder-museet. Fem generasjoner Holm-Arenfeldt-Omdal har etterlatt seg mange kulturhistoriske skatter.

Formidling og utadrettet virksomhet

Malerisalen på Gimle Gård brukes til konserter, foredrag, som møtelokale for Agder Vitenskapsakademi m.fl. gjennom hele året. I sommersesongen 2015 var det tilbud om daglige omvisninger fra 15. juni til 20. august. Det ble også gjennomført omvisninger med skuespiller og musiker, et tilbud som ble så godt mottatt at det måtte settes begrensninger på antall besøkende pr. opplegg. Det var ellers nedgang i besøket i sommersesongen. Søndag 22. november var tradisjon tro Gimle Gård julepyntet. Publikum strømmet til arrangementet, og det ble satt ny besøksrekord. Også skolebesøket har hatt en gledelig økning i 2015. Til sommersesongen åpnet fotoutstillingen ”Gimle Gård. I selskapelighet og møkkjøring” i kjelleren i hovedhuset. Utstillingen handler om gården Gimle, og bildene er hentet fra Gimles fotoalbum.

// KRISTIANSAND KANONMUSEUM

På Møvig i Kristiansand ligger verdens nest største kanon som noensinne er montert på land. Bakgrunnen for plasseringen var tyskernes behov for å holde britene ute fra Skagerrak og sikre forsyningsruten mellom Norge og Tyskland etter invasjonen i 1940. Skagerrak ble minelagt, og det ble bygget et tungt batteri på Møvig (Batterie Vara) og et tilsvarende i Hanstholm, Danmark. Etter krigen ble batteriet en del av det norske kystartilleriet, og kanonene ble avfyrt for siste gang i 1952. Kristiansand kanonmuseum ble åpnet i 1993 og ble konsolidert med Vest-Agder-museet i 2012.

Formidling og utadrettet virksomhet

Interessen for Batterie Vara er stor både i inn- og utland, og museet hatt en god økning i besøkstallet i 2015, ikke minst på grunn av flere skoleelever gjennom DKS. Kristiansand kanonmuseum er det av Vest-Agder-museets besøksmål i Kristiansand som har lengst sesong. Det tas også i mot grupper gjennom hele året, og tilbudet tilpasses de besøkendes ønsker. I juni 2015 arrangerte Stiftelsen Kristiansand Kanonmuseum *Kanonlag* med lansering av boka *Kanonene på Møvig* skrevet av Hjalmar I. Sunde for Stiftelsen Kristiansand kanonmuseum. I juli ble fotoutstillingen *Herman Frese. Fotografier 1941-1942* åpnet i Sambandsbunkeren. I desember lanserte Commentum forlag Gorm Helge Grønli Rudschinats bok *Min fars krig* samme sted.

Frivillig arbeid

Kristiansand kanonmuseum har ingen aktiv venneforening, men to frivillige, John Andersen og Øyvind Quidding, hjelper med alt fra avansert mekanisk arbeid til maling og annet vedlikehold både inne og ute. I tillegg har det i år kommet til flere dyktige frivillige som har kompetanse innenfor mange av fagområdene som det er behov for på museet.

// ODDERØYA MUSEUMSHAVN

I 2014 fikk Vest-Agder-museet tilstrekkelig finansiering til å oppføre et aktivitetshus i Nodeviga på Odderøya. Aktivitetshuset ble offisielt åpnet under Tall Ships Races 25. juli 2015 etter en intens byggeperiode. Aktivitetshuset rommer enkel kafé, butikk, aktivitetsområde, møtelokale, kontor og eget lokale for Kristiansand Orlogsforening. Utendørs var det i sommer flytende plastbåtutstilling og utstillinger/ installasjoner knyttet til ferieliv på Sørlandet i *vår egen hukommelse* samt maritime aktiviteter for barn. Både innholdet i publikumstilbudet og området Odderøya museumshavn er under utvikling.

Formidling og utadrettet virksomhet

Aktivitetshuset har vært åpent alle dager fra 25. juli til og med 20. august, og deretter lørdager og søndager fram til høstferien. I høstferien var det åpent med aktiviteter alle dager. Etter høstferien og til og med 20. desember var det kun søndagsåpent. Det har vært stor interesse for aktivitetshuset og utstillingene utenfor. Det beskjedne besøkstallet viser bare de som aktivt har deltatt i aktivitetene. Det var krevende å markedsføre et tilbud som startet først på slutten av sesongen, og helgeåpent om høsten må nok også innarbeides over tid for å bli kjent og brukt. Det har vært flere henvendelser fra skoler og barnehager som ønsker tilbud i aktivitetshuset, men det nye besøksmålet hadde i 2015 ennå ikke et utviklet mottaksapparat og undervisningstilbud.

Aktivitetshuset inneholder først og fremst aktiviteter for barn og familier. Alle aktivitetene har historisk forankring, og instruksjoner og historisk informasjon ligger ved hver aktivitet. I verkstedlokalet inne i aktivitetshuset har det blitt vist informasjon om klassiske plastbåter. Det er også touchscreen med historiske bilder. Klassiske plastbåter har vært utstilt i båthavnen to steder i Store Nodeviga. Det har vært både tekst og lydklipp knyttet til disse. I 2015 ble 13 båter presentert, museets egne og båter i privat eie. På Odden har vi vist utstilling om livet i, ved og på vann gjennom lydklipp med folks egne historier og solstoler montert på fjellet.

// SETESDALSBANEN

Setesdalsbanen er én av fem etablerte museumsbaner i Norge. Den spesielle sporvidden på 1067 mm var dominerende i landet fram til 1900. Av i alt ca. 1000 kilometers utbredelse, er Setesdalsbanens åtte kilometer det siste strekket som er igjen. Setesdalsbanen har samlinger fra Sulitjelmabanen i nord til Flekkefjord-Egersund i sør. Driften på Setesdalsbanen foregår i et samarbeid mellom Vest-Agder-museet og Setesdalsbanens Venner. Det ville ikke vært mulig å kjøre damptog på Setesdalsbanen uten innsatsen fra de frivillige.

Formidling og utadrettet virksomhet

Setesdalsbanen er inne i en veldig aktiv fase. Fra å ikke kjøre tog i 2012, er nå banen tilbake som en viktig attraksjon både for enkeltpersoner, familier og grupper. Kjøresesongen 2015 varte fra begynnelsen av juni til og med Kulturuka, søndag 25. oktober, med tre ordinære søndagskjøringer i perioden 14. juni til 30. august og i juli én avgang på lørdager og kveldskjøring onsdager. Setesdalsbanen hadde rekordhøyt besøk i 2015 med 24 804 enkeltreiser, en økning på over 9000 enkeltreiser sammenliknet med 2014. Et utvidet rutetilbud med kveldskjøring på onsdager og mye positiv omtale i pressen og sosiale medier etter NRK-dokumentaren *Livet på Setesdalsbanen* i mars 2015 har ført mange gjester til banen. Det ble også gjennomført 17 charterturer med damplokomotiv med cruisepassasjerer fra flere deler av verden.

Driften i 2015 har vært gjennomført med to damplokomotiver operative. Dette er svært viktig om noen tekniske problemer skulle oppstå. I juli måtte lok 5 tas ut etter sprekkdannelse i høyre sylinder. Denne ble analysert og midlertidig reparasjon ble foretatt. De dagene lok 5 var ute, ble reservelokomotivet, lok 6, satt inn. Sesongens første persontog hadde avgang 5. mai (speidertur). Som fast tradisjon fant skole- barnehagekjøringen sted i uke 24 med lek og aktivitet under opphold på Paulen gård på returen. Det ble også avholdt *Togets dag* lørdag 7. juni, med ca. 500 fremmøtte og *Stordriftsdag* 2. august, med 674 reisende. Da ble det kjørt ordinært tog med to damplokomotiv, kombinert tog med passasjervogn og godsvogner samt motorvogntog. Dette var med på å gjenskepe det som var typiske tog på Setesdalsbanen i driftstiden. I august ble det gjennomført et større arrangement i Kringsjå for kraftverkskommunene i Norge. Det var togtur og guiding, mat og underholdning i Kringsjå. Sesongen ble avsluttet med kjøring i forbindelse med Kulturuka i Vennesla i oktober.

Frivillig arbeid/venneforening

Togkjøringen på Setesdalsbanen skjer for det meste på dugnad, med frivillige som personale både på togene, på TXP-kontoret og i kiosk, kafeer og suvenirbutikk. Denne innsatsen er av uvurderlig betydning for å kunne drifte en museumsjernbane. Venneforeningen deltar også på dugnad gjennom året med rydding langs sporet, banevedlikehold, større arrangementer eller andre spesifikke prosjekter. I 2015 bør spesielt prosjektet *Japptrella*, en banemestertralle med motorsykkelmotor fra Sulitjelma, trekkes fram. Prosjektet ble gjennomført med faglig og antikvarisk høy kvalitet av sentrale frivillige. Resultatet er en berikelse for Setesdalsbanen, og ikke minst samlingen fra Sulitjelmabanen. Andre prosjekter i 2015 har vært oppussing av brakke 3 og malerarbeider på Løyning hvilebrakke, bare for å nevne noe.

// MANDAL MUSEUM

Mandal museum består av den fredede Andorsengården, som ble oppført i 1801-05, og barndoms-hjemmet til kunstnerbrødrene Gustav og Emanuel Vigeland, Vigeland hus. Museet har samlinger av kunst og gjenstander fra fiskeri og sjøfart.

Formidling og utadrettet virksomhet

Satsingsområdet for formidlingen til barn og unge har dette året vært knyttet til markeringen av frigjøringen 1945. I den forbindelse utarbeidet vi skoleopplegget *Glimt fra krigen i Mandal*, der målgruppen først og fremst var 9. trinn. Museet tok initiativ til å åpne bunkerne på Uranienborg, som Mandal kommune fikk åpnet og ryddet ved hjelp av skoleelever. Skoleopplegget besto av en rundtur fra museet, opp til Uranienborg, gjennom bunkerne og tilbake til museet via sentrum. I museet besøkte elevene utstillingen *En romantiker i krig*, som til skolebesøkene ble supplert med egne og innlånte gjenstander, blant annet uniformer. 28 klasser fra 6.-10. trinn, dvs. over 600 elever deltok i skoleopplegget. I forbindelse med denne markeringen, ble seks store foto fra frigjøringen montert på forskjellige bygninger rundt om i Mandal. Dette var ment som midlertidig ut året, men blir hengende etter ønske av gårdeierne. På slutten av året laget museet i samarbeid med Mandal kommune fem bannere med foto fra byen som ble hengt opp i en bygård midt i sentrum.

Det ble også gjennomført flere skoleopplegg om De fem store, kort byvandring og besøk i maleri-utstillingen. Museet åpnet for sommersesongen 20. juni. Noen dager senere åpnet en utstilling med et utvalg av gjenstander fra gaven som ble gitt som tillegg til *Konsul Morten D. Bessesens Samlinger*. Tilrettelagte aktiviteter for barn i museet denne sommeren var en tegneaktivitet i malerisamlinga, sjøfartsaktiviteter og barneleker utenfor Andorsengården og grafikkverksted på Vigeland hus

Frivillig arbeid/venneforening

Mandal museum har god kontakt med blant annet Vigeland Hus AS, Mandal kunstforening, Mandal historielag og historiegruppa til Risøbank IKS.

// SJØLINGSTAD ULDVAREFABRIK

AS Sjølingstad Uldvarefabrik startet produksjonen av garn og ullvarer i 1894 og ble nedlagt i 1984. Sjølingstad Uldvarefabrik fungerer i dag som *en levende museumsfabrikk* hvor maskinene vedlikeholdes gjennom produksjon av fabrikkens tradisjonelle varer. Tidligere drift er videreført på en måte som tar hensyn til og verner om maskiner og bygninger. Besøkende får oppleve et autentisk fabrikkanlegg med en antikvarisk, men fortsatt virksom, maskinpark. Anlegget og den virksomheten som i dag drives er unik i både norsk og europeisk sammenheng.

Formidling og utadrettet virksomhet

Også i 2015 har garnproduksjon og strikkeaktiviteter gått hånd i hånd. Fulltegnede strikkedager ble gjennomført, og strikkekafe fikk godt besøk. Vi har hatt stort salg av garn, og blitt enda mer omtalt på nett. Garn fra museumsfabrikken ble brukt i to nye strikkebøker: *Kofieboka 2* og *Eventyrvotter*. Vi tilbød forskjellige sesongaktiviteter i vinter-, påske- og høstferie, samt tradisjonelle førjulsaktiviteter. Julemarkedet ble gjennomført kun én dag, men med rekordbesøk. Sommerutstillingen ble produsert av Salhus trikotasjemuseum og omhandlet tekstilarbeideres kår i India.

Det ble gjennomført tre DKS-opplegg i 2015: *Den industrielle revolusjon* for 8. trinn, nyutviklingen *Fortellerkoffert* for 1.-3. trinn og det spennende samarbeidet *Drømmen om Utopia* med arkitektene bak Stiv Kuling. Vi fikk 50 000 kr fra Kulturrådet til å utvikle skoletilbudet *Musikk på maskin* i samarbeid med profesjonelle musikere. Museumsbutikken har gjennom hele året tatt imot skoleklasser og andre grupper på omvisninger i fabrikk og verkstedaktiviteter. Gruppebesøket har gått opp, noe som sannsynligvis henger sammen med museets fokus på garn- og strikketradisjoner.

Museumsfabrikkens ansatte har også deltatt på arrangementer utenfor Sjølingstad. Vi tok med museumsbutikken til Strikkesymposiet i Setesdal og Tall Ship Race-arrangementene på Båly og i Kristiansand. I tillegg ble historien til Sjølingstad Uldvarefabrik stilt ut på Oslo Kunstforening i mars av tekstilkunstner Franz Schmidt i utstillingen *Weaving Fabrics for Suits*. Vi deltok på bunadsdager på Norsk institutt for bunad og folkedrakt i Valdres, der vi blant annet demonstrerte trekketeknikk for plissé.

Frivillig arbeid/venneforening

Venneforeningen Uldvennen er en viktig samarbeidspartner for museumsfabrikken. Medlemmer av venneforeningen deltok på årets julemarked.

// LISTA MUSEUM

Lista museum har flere avdelinger i Farsund kommune. Hovedsetet er Nordberg fort med formidlingsbygg fra 2009. Museet skal se helheten i lokalsamfunnet, naturen og kulturen og ta for seg både historie, samtid og framtid. Kunst skal være en integrert del av formidlingen.

Formidling og utadrettet virksomhet

Nybygget på Nordberg har holdt åpent alle søndager og helgeåpent i skuldersesongene. I hovedsesongen var museet åpent alle dager. Listeskøyta kystkultursenter holdt åpent hver dag i kjernesesonen. I tillegg hadde museet søndagsåpent på Østhassel redningsstasjon, hvor Sælør og Lista kystlag har hatt ansvaret. Møllene på Hervoll og billedhugger Mathias Skeibroks fødested på Skeibrok er åpne miljøanlegg. Ved Skeibrokhuset har det blitt laget nytt skilt, nytt gjerde og ny grind. Samtidig har det kommet ny skilting fra Nordberg fort til Hervoll mølle.

Skoletilbudet i 2015 har vært godt og variert, men besøkstallet viser en nedgang, hovedsakelig fordi den hittil årlige skoleutstillingen fra Sørlandets Kunstmuseum uteble i 2015. Alle på 4. trinn i hele vestfylket fikk også i år det faste tilbudet *Arkeolog for en dag* gjennom Den kulturelle skolesekken. Også Nasjonalmuseets utstilling *Makt og magi* var et DKS-tilbud for 15–1600 elever fra 8.–10. trinn og videregående skole. Over 400 elever fra skolene i nærområdet besøkte utstillingen *Fugletrakkets gåter*. Vi har hatt besøk av flere barnehager som har blitt kjent med museet både ute og inne. De har også vært på Listeskøyta og bygget båter med strikkmotor og besøkt Østhassel redningsstasjon.

Lista museum har basisutstillinger knyttet til Mathias Skeibrok, Listeskøyta, sjøfart og forhistorie. Vi har fremdeles avtale med Galleri Lista Fyr om at Alfred Vågsvoll har ansvar for kontinuerlige utstillinger i Rødbygget, Kunstaksen fyr-et-fortet. I år har det blant annet vært: Retrospektiv utstilling med Cato Augensen, tekstilkunst av Else Marie Jakobsen, maleri/musikk av Joon Vågsvoll og akvareller av Elin Alver. I april/mai ble utstillingen *Fugletrakkets gåter* fra NaturExpo godt besøkt. Høsten 2015 kom Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og designs utstilling *Makt og magi* til Nordberg fort. Formidler og innleid håndverker var i forkant på kurs i Oslo. Utstillingen stod på Nordberg i åtte uker og ble besøkt av nesten 1600 elever i tillegg til vanlige gjester. I desember ble *Hvem var de?*-utstillingen satt opp på Torvet i Farsund. Gjennom fotoutstilling i det offentlige rom søkte Vest-Agder-museet og Digitale bilder i Agder å få mer informasjon om personene på bilder fra fotograf Waage Pettersens arkiv i Farsund.

Året gjennom har Nordberg fort kunnet tilby diverse konserter, forelesninger, teaterforestillinger, akvarellverksted, pilflettekurs og boklansering. Frigjøringsjubileet har blitt behørig markert. Det har vært en rekke naturlosturer med fokus på andre verdenskrig, foredrag, filmframvisning og kulturkvelder. 8. mai ble feiret på Nordberg fort med blant annet utdeling av medalje til Farsunds siste gjenlevende krigsseiler, Ole Jensen. Vi har som foregående år hatt jevnlig forespørsler om guidetilbudet vårt året rundt på dag- og kveldstid. Også i år var Nordberg en del av 8. mars-arrangementet "Damenes Weekend" med forskjellige tilbud. Årets julemarked er det best besøkte arrangementet Lista museum har hatt med estimert antall gjester på 1100.

For barna har vi i sommersesongen hatt bueskyting, båtbygging, tegning av helleristninger, stytløp, volleyballnett og *Barnas boks* med hoppetau, fotballer, rockeringer og lignende. Også i år kunne museet tilby *Skattejakt på fortet*, og både turister og fastboende benyttet seg av tilbudet. Museet samlet i tillegg mange barn og voksne med *Leker fra gamle dager* i Farsund sentrum. I alle skolens ferier hadde vi to dager med tilbud til barn om diverse aktiviteter, og det var godt oppmøte. Inne på museet har vi egen lekekrok og stort tegnebord for barn og Barnas tre.

Frivillig arbeid og samarbeid

Lista Museums Venneforening har fortsatt sitt gode arbeid i år. Venneforeningens hjelp i forbindelse med arrangementene våre har vært av avgjørende betydning. Entusiastene på Listeskøyta kystkultursenter er fortsatt ivrige og legger ned mye tid og krefter i dugnadsinnsats. De har også oppjustert selve båtbyggeriet både ut- og innvendig i 2015. Lister forsvarshistoriske forening har brukt mye ressurser på å tilrettelegge for et publikumstilbud i Hangar45.

Lista museum samarbeider med Lista Flypark, Lister nyskaping, Farsund kommune og Farsund næringsselskap om et forprosjekt om å utvikle det som vi foreløpig kaller *Lista natur- og aktivitetspark*. Gjennom året har vi også et samarbeid med Nordsjøfestivalen hvor de booker inn artister og vi holder lokalet, i gjennomsnitt fire konserter i året. Lista museum samarbeider med Galleri Lista Fyr om Kunstaksen fyr-et-fortet, med Nordsjøfestivalen og med Farsund Jazz- og viseklubb. Museet er deltakere i Farsund kommunes Reiselivsforum, Farsund 365 samt i styringsgruppen for Utvalgt kulturlandskap Vest-Lista. På oppdrag fra Lista museum, Lister forsvarshistoriske forening og Listeskøyta kystkultursenter har Lister Videoklubb laget en museumsfilm. Denne ble presentert på storskjerm under årets Kapernatt og vil videre presenteres i ulike sammenhenger.

// FLEKKEFJORD MUSEUM

Flekkefjord museum består av et skipper- og sjømannshjem med gjenstander fra 17-, 18- og 1900-tallet og de nyere Sjøbuene med utstillingssaler, kontorer og magasin. I Sjøbuene er det en fast utstilling som omhandler kunstneren Lars Kristian Gulbrandsen og hans kunst. I tillegg vises temporære utstillinger. Sjøbuene er også arena for konserter, møtevirksomhet, konferanser etc. Museet forvalter og formidler fiskeskøyta Solstrand fra 1936. I 2015 åpnet Krambua som nytt publikumstilbud ved museet.

Formidling og utadrettet virksomhet

Flekkefjord museum hadde sesongåpent i perioden 20. juni til 20. august. I denne perioden viste museet sine faste utstillinger samt en sommerutstilling. Fra 25. juni til 8. august var det to ukentlige aktivitetsdager for barn. Også i vinter- og høstferiene arrangeres det aktivitetsdager for barn. Første helg i advent holdt museet det tradisjonelle juleverkstedet; i år igjen sammen med Flekkefjord husflidslag. Etter invitasjon fra Flekkefjord Historielag har avdelingsleder vist foto fra museets fotosamling. Hensikten er å skaffe ytterligere informasjon omkring motivene. Fotokveldene begynte i 2014 og har vist seg så populære at Flekkefjord Historielag ønsker å fortsette dette samarbeidet. Historielaget har sagt seg villig til å samle opplysningene for museet.

Museet hadde i 2015 følgende temporære utstillinger: Portrettkunstutstillingen *Hvem er jeg?* fra Sørlandets Kunstmuseum, videregående skoles årsutstilling, sommerutstillingen *En romantiker i krig*, fotoutstillingen *Wilse* – uteutstilling i Øvre park, *Beatkunst*-utstilling gjennom Flekkefjord Kunstforening og førjulsutstillingen *Engler* med bidrag fra elever og barnehagebarn i Flekkefjord. Museet har hatt flere undervisningsopplegg i 2015 i tillegg til formidling knyttet til de temporære utstillingene. Museet legger spesiell vekt på formidling overfor barn og unge, herunder utvikling av innhold i Den kulturelle skolesekken. Lars Kristian Gulbrandsen *Tatjana* er et tilbud til 4.- 9. klasse gjennom den kommunale DKS. Hver høst drar alle kommunens 5. klassinger på heldagstur med museumsskøyta *Solstrand*. Tilbudet om byvandring for elever er også godt benyttet. I 2015 har museumspedagogen i tillegg vært på skoleturné med programmet *Fortellerkoffert* for den fylkeskommunale DKS.

Museets nye kafé og butikk, Krambua, åpnet med stor festivitas 20. juni 2015 og etablerte seg raskt som et populært møtested i sommersesongen, ikke minst for lokalbefolkningen. Sjøbuene er flittig brukt av ulike lag og foreninger. I 2015 ble det arrangert flere konserter, seminarer, møter og kurs i Sjøbuene.

Frivillig arbeid/venneforening

Flekkefjord museum har ikke egen venneforening, men har et utstrakt samarbeid med ulike aktører innen kulturminnevernet og andre deler av kulturlivet: Klassisk (Musikkens Venner), Flekkefjord Husflidslag, Flekkefjord Kunstforening, Flekkefjord Historielag, Flekkefjord videregående skole og Smaabyen Flekkefjord. Vi samarbeider også med Flekkefjord kommunes kulturavdeling i forbindelse med ulike aktiviteter knyttet til skoleferier. Kulturskolen benytter seg av museets lokaler til konserter, utstillinger m.m. I forbindelse med åpningen av Krambua ble det utført mye dugnadsarbeid.

FORVALTNING

Vest-Agder-museet forvalter totalt 96 antikvariske bygninger, ca. 60 000 gjenstander og ca. 228 000 fotografier. Eierskap til bygg og samlinger ligger i all hovedsak hos stiftelsene og kommunene. Museet har vedtatt en samlingsforvaltningsplan og en fotobevaringsplan som er styrende for arbeidet på forvaltningsfeltet. I tillegg ble det utarbeidet en rapport over tilstanden til de fleste antikvariske bygningene som museet forvalter. Rapporten ligger til grunn for prioriteringer innen antikvarisk vedlikehold og bygningsvern.

BYGNINGSVERN OG VEDLIKEHOLD VED AVDELINGENE

I 2015 ble arbeidet innen bygningsvern omorganisert. Som en konsekvens koordineres arbeidet nå fra Kristiansand museum, der de fleste håndverkere er lokalisert og de fleste antikvariske bygningene hører til. Koblingen mellom bygningsvern og fagseksjonen har likevel vært tett ved at bygningsvernansvarlig har deltatt på fagseksjonsmøter og har dermed vært et bindeledd til håndverkerne.

Museet har fortsatt store etterslep på bygningsvedlikeholdet, og håndverkerne ved de enkelte besøksmålene jobber både selvstendig og i team med resten av bygningsverngruppen. Større prosjekter har blitt satt ut til eksterne firma.

Kristiansand museum har de fleste antikvariske bygningene i museet, og det største etterslepet på bygningsvedlikehold. Det var derfor flere bygninger som ble prioritert her. I 2015 ble det byttet tak på bakgårdsbygningen tilhørende Kramboden, og på den ene utedoen. Låven på Setesdalstunet ble det igangsatt istandsettingsarbeid på, men etter hvert som konstruksjonen ble åpnet opp, viste det seg at fundamenter m.m. måtte skiftes og jobben kunne ikke fullføres i tråd med oppsatt plan. Det er oppført et nytt halvtak i garasjeområdet hvor blant annet arbeid med et stegeverksbygg er igangsatt. Årets bygningsvern-prosjekt i Vest-Agder-museet har vært knyttet til Tonstadbu på Vest-Agdertunet. Den har blitt malt, vinduer har blitt istandsatt, de har så blitt blendet innvendig for å hindre lysskader på byggets rosemalte vegger. Det har blitt tilrettelagt for besøkende gjennom platå og gjerde innvendig, samt skånsom sensorstyrt belysning av veggene. Det er også foretatt dendrokronologiske borer i bygget, men resultatene foreligger ikke ennå. Kristiansand museum har fått støtte fra Gjensidige-stiftelsen til å videreutvikle museumsområdet som friluftsområde i en kulturhistorisk kontekst. I den forbindelse har det blitt etablert en ny sti mellom de to gårdstunene og den ikke-antikvariske bygningen "smia" har blitt flyttet opp til området. Det skal også oppføres et stegeverksbygg etter kopi av et faktisk bygg på Lista.

Gimle Gård har fått utført jevnlig vedlikehold av hovedhuset og forpakterboligen. Av større utførte oppgaver kan nevnes at toalettene har blitt oppgradert. Arbeid med flere av søylene har blitt utført, de strippes for maling for å fastslå tilstand, og deretter blir de sparklet og malt. Flere av byggets kjellervinduer har blitt istandsatt.

Kanonmuseet har av Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk fått bekostet betongrehabilitering i kanonbrønnen på Møvig. Driftsleder har i samarbeid med frivillige utført jevnlig maling, ryddig og annet vedlikehold både innendørs og utendørs på området. Stiftelsen Kristiansand kanonmuseum har arbeidet for å sikre økonomisk støtte til reetablering av ammunisjonsjernbanen på Møvig, og i 2015 oppnådde de sitt økonomiske mål. Det har i 2015 blitt arbeidet med anbud og annen planlegging av arbeidet som skal utføres våren 2016. Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk har utført forprosjekt med tegninger til et ønsket servicebygg/besøkssenter på Kristiansand kanonmuseum som ble presentert for museet høsten 2015.

Setesdalsbanen har hatt fokus på bygningsvedlikehold og istandsetting av materiell og bane også i 2015. En rekke bygninger, bane og togmateriell har blitt satt i stand, og det har blitt jobbet for å få mer av det rullende materialet under tak, med ferdigstilling av vognkasseoverbygget. Det har også blitt arbeidet med å ferdigstille vakthytta på Løyning, spesielt med innvendig og utvendig maling, og det er utført arbeider for å sikre rasoverbygget samme sted. Det er satt opp nytt overbygg på tomtekrana. På Grovane stasjon har vannskade i gulvet på kjøkkenet blitt utbedret. Etter lang tids arbeid, ble kjelen på lok nr. 5 endelig friskmeldt i god tid før sesongen 2015, og sammen med lok nr. 6 har dette ført til stabil togdrift. Det har blitt foretatt reparasjoner og papping av takene på 8 godsvogner som brukes som lager. På Rugona bro har vingemuren blitt reparert og i tillegg til vanlig banearbeid med utskifting av sviller, har omfattende grøfterensk blitt utført. Grøfterensk er spesielt viktig for å hindre skader på sporet eksempelvis under ekstremvær. Ansatte, frivillige og eksterne håndverkere og konsulenter arbeider etter en 10 års vedlikeholdsplan for å stabilisere og sikre anlegget for fremtiden. Jernbaneverket bidrar med betydelige midler til realisering av en rekke prosjekter, og både Vest-Agder fylkeskommune og Vennesla kommune har gått inn med ekstra midler til driften på Setesdalsbanen i 2015.

Mandal museum har tilrettelagt et nytt rom til utstilling av gjenstander i Konsul Morten D. Bessesens samlinger med ny maling og nye tapeter. Kledning på hovedetasje på vegg mot øst på **Vigeland hus** ble skiftet. Samtidig ble bunnlist på vestvegg samt noen vannbord på tak skiftet. Veranda over utstillingsrom i servicebygget ble tettet for lekkasje.

Sjølingstad Uldvarefabrik har gjennom hele året jobbet med istandsettingsarbeider på fasaden med midler fra Riksantikvaren. Ståldragere over vinduer er byttet ut, 10 trevinduer og 2 støpejernsvinduer istandsatt. På taket har det blitt skiftet ut dårlige takstein og ny sink i gradrenner samt takrenner og nedløp. Fasaden er fuget på nytt. Fabrikkskorsteinen ble fuget på nytt og skadede stein ble skiftet ut. Trappetrinnene i pipa er malt, og en del satt inn på nytt. Sokkelen er pusset med kalkmørtel. Prosjektet ble gjennomført av murerfirmaet Weissflog. Prosjektmidlene er tildelt fra Riksantikvaren. Videre ble det gjennomført forprosjekt for innsetting av den gamle fyrkjelen. Prosjektet har resultert i en rapport som skal danne grunnlaget for søknad til Riksantikvaren om innsetting av den gamle fyrkjelen i kjelebygget. Disponentboligen har blitt vasket, skrapet og malt med tre strøk linoljemaling. Arbeidet ble utført av firmaet Malerbua. På grunn av utfordringer med skadedyr på ull, ble det installert et fryserom på 6 x 2 meter. Ved innsetting av dette, ble det oppdaget råteskader i garasjetaket, som ble skiftet.

Lista museum har også vært en prioritert avdeling for restaurering av antikvariske bygg. I løpet av de siste årene har museet gjort et stort arbeid for å bedre bevarings- og sikringsforholdene ved museets hovedbygg på Vanse. Dette arbeidet fortsatte i 2015 med blant annet nytt alarmanlegg. I stabbur til Midthasselhuset er gulvet i svalgang byttet og taket er lappet sammen for å tette lekkasje. Det ble ryddet vegetasjon rundt Jårplehus til Midthasselhuset. Hervoll mølle har fått byttet taksteiner. Kledningsbord i Åptahuset er blitt malt og er klare til montering. I Midthasselhuset er pannebordet på vestsiden av huset blitt laget, frest på kanten, høvlet hulkilspor og malt med linoljemaling. Kledningsbord og lister rundt vinduet på vestsiden er byttet. I løa til Midthasselhuset er det rettet på takstein. Noen av lektene er byttet siden disse var ødelagt på grunn av dårlig vedlikehold. I magasinhuset på Vanse er beslaget til platene byttet og satt i stand. Gavlvegg mot nord og inngangsparti er vasket. Utelampe ved inngangen er byttet og verkstedet innredet. Tak, vegger og gulv er blitt malt opp og det er montert ny arbeidsbenk. Ved Vanse-tunet er veien opp til Midthasselhuset ryddet slik at den nå er fri fra vegetasjon. Redningsstasjonen på Østhassel har fått fjernet gangbro i betong og byttet taket under. Det er blitt laget nye kledningsbord og renner er under planlegging. Det er påbegynt oppgraving rundt inngangspartiet. Her kom den gamle vannrenna for takvannet frem. Rekkverket ble mer synlig og er satt ned i flotte steiner som også kom fram etter gravingen. Videre kan nevnes at det er lagt ned en større innsats for å framstille virke (tømmer, materialer) på tradisjonelt vis. Museets håndverker har vært ute i skogen og blinket ut trær som skal brukes til løa i Vanse. 35 stokker er blitt barket for hånd. Disse ligger nå i sjøen for utvasking.

Flekkefjord museum har hatt fokus på vedlikehold av museumsskøyta M/S Solstrand etter vanlige rutiner, med årlig slippsetting i Egersund. Hovedbygningen i Dr. Kraftsgate trenger en gjennomgang med sikte på istandsetting og oppussing. Her har Vest-Agder-museet bistått Flekkefjord kommune med å søke midler fra Norsk Kulturminnefond. Bygningen er i relativt god forfatning, men flere års slitasje har satt sine spor.

GJENSTANDSFORVALTNING OG FOTOBEVARING

Samlingsforvaltning var, sammen med bygningsvern, et sentralt satsingsområde i 2014. Ekstra ressurser ble satt inn for å kunne ansette en registrator i midlertidig stilling. Registratoren jobbet ut fra en helhetlig og overordnet plan som tok utgangspunkt i samlingene ved alle avdelingene sett under ett. I tillegg har også konservatorene ved de enkelte avdelingene intensivt arbeidet med å registrere i Primus. Museet har videre blitt synlig på DigitaltMuseum og tatt et grep i forhold til de siste bildene i fotosamlingene som trengte flytting til andre omgivelser.

Innføring av ”bootcamps”

I desember 2015 ble det gjennomført den første rullerende registreringssamlingen ved Vest-Agder-museet – en såkalt bootcamp. Flere konservatorer i museets samlingsforvaltningsgruppe samt registrator og ev. andre hjelpere møttes i flere dager på rad for å ta en felles økt ved en avdeling. Ved kanonmuseet på Møvig ble det i løpet av få dager registrert nærmere 100 gjenstander med foto og utfyllende informasjon i Primus. Erfaringene fra dette opplegget viser at alle deltakerne var positive til denne måten å jobbe på, og den videreføres i de kommende årene.

Registrering av større samlinger

Samlingsforvaltningen ved Vest-Agder-museet er organisert i større, avdelingsovergripende prosjekter og samlingsforvaltning ved besøksstedene. Av overordnede prosjekter kan nevnes registrering av flere store samlinger og bistand i ulike prosjekter knyttet til gjenstandshåndtering og -flytting. Vest-Agder-museet bistod blant annet i prosessen med å hente gjenstander fra Oscarsborg og Furuborgs samling til Odderøyas Venners nye utstilling ved Østre Batteri. I 2015 ble det brukt mye tid på å flytte og sikre de mange militærhistoriske gjenstandene som kommunen hadde kjøpt fra Bjørn Furuborgs samling. Furuborgsamlingen bestående av uniformer og noen enkeltgjenstander ble formelt overtatt i slutten av mars. Totalt består samlingen av 135 registreringsposter og 689 enkeltdeler. Arbeidet med å registrere gjenstandene var tidkrevende, da flere av tekstilene trengte omfattende konservering før de kunne fotograferes og pakkes.

Museets såkalte Kile-samling, som består av i overkant av 100 gjenstander som lirekasser, spilledåser, fonografer og grammofoner fra andre halvdel av 1800-tallet til første halvdel av 1900-tallet, ble registrert i Primus og forberedt for transport til magasin. Restaurering og formidling av samlingen fortsetter. Videre har gjenstandene fra plastbåtprodusent Roald Skipsrud blitt systematisert, registrert og forsvarlig lagret på magasin.

DigitaltMuseum og digitale utstillinger

Det publiseres jevnt på DigitaltMuseum i forbindelse med registrering. VAMs første digitale utstilling på nettstedet, *Rosemaling i Agder*, ble publisert i begynnelsen av november. Et samarbeid mellom gruppeleder og registrator på Lista har økt antallet publiserte gjenstander fra denne avdelingen. Det jobbes kontinuerlig med å ta nye bilder av allerede registrerte gjenstander. I løpet av 2015 ble nærmere 950 gjenstander tilgjengeliggjort på DigitaltMuseum.

Fotosamlingene

Arbeidet med museets fotosamling pågår kontinuerlig i regi av museets fotograf. To store nye fotosamlinger ble bearbeidet i 2015. Den ene er fotoarkivet etter fotograf Dagfinn Pettersen, ”Fotocentralen” i Kristiansand. Samlingen besto av 10-15 000 bilder og en rekke filmruller. Materialet var preget av nedbryting, og samlingen måtte håndteres som hastesak. Sammen med Fylkeskonservatoren ble arkivet hentet ut, pakket om og registrert. Museet produserte sammen med Fylkeskonservatoren og

Digitale bilder i Agder (DBA) en utendørs storformatutstilling med et utvalg på 30 bilder fra samlingen under Tall Ships Races i Kristiansand i juli. Den andre samlingen var etter fotoforretningen til Waage Pettersen i Farsund. Den besto av ca. 400 glassplatenegativer med bilder av mennesker fra Farsund og omegn. Siden det ikke fantes opplysninger om hvem som var avbildet, laget museet og DBA en friluftsutstilling med 200 av motivene på torvet i Farsund, der opplysninger om motivene etterlyses.

Samlingsforvaltning ved besøksstedene

Kristiansand museum. Etter en opprydning i en av bakgårdsbygningene ble flere tonn med ovnsdeler sortert, merket og dokumentert av en ekstern ekspert. Disse er nå plassert på magasin. Dokumentasjonen har gjort det mulig for Kristiansand museum senere å montere ovner sammen igjen, samt at vi har oversikt over hvilke ovner som er hele og hvilke som mangler deler. Innhold i safen på Kristiansand museum ble ferdig registrert i begynnelsen av 2015. Alt av innhold er nå organisert, pakket i egnet emballasje, registrert og publisert på DigitaltMuseum. I forbindelse med opprydning i Vestre Strandgate 44 ble mange av museets radioer fotografert og flyttet til magasin. Disse var allerede registrert, men er nå registrert med bilde og publisert på DigitaltMuseum. Sommerens utstilling *De kom fra Fjotland: Rosemaling i Vest-Agder* inneholder en rekke rosemalte gjenstander fra samlingen. Utstillingsgjenstandene er blitt registrert og publisert på DigitaltMuseum.

Gimle Gård er en lukket samling, og tilføres ikke nye gjenstander. Registreringssituasjonen på andre avdelinger er mer prekær, og registrering av Gimles gjenstander digitalt prioriteres ikke. Samarbeidet mellom museet og kunsthistoriker Frida Forsgren ved UiA fortsatte i 2015. Forsgren forsker på maleriene i malerisalen. Resultatet av arbeidet og fotografier tilgjengeliggjøres for museet.

Ved **Kanonmuseet** ble gjenstander i samlingen først grovregistrert og fotografert, før det i desember ble gjennomført første bootcamp. Nærmere 200 gjenstander ble registrert i løpet av få dager.

Setesdalsbanen har mange originale bygningstegninger og tegninger av lokomotiv som ennå ikke var tilfredsstillende lagret. Disse ble i 2015 gjennomgått og videre arbeid med avfotografering og hensiktsmessig lagring ble planlagt. Det samme gjelder brannskadete gjenstander, dokumenter og bøker.

Ved **Mandal museum** ble totalt 97 malerier flyttet fra Andorsengården i Mandal til magasin på Mabergåsen. I hovedsak er dette malerier av Amaldus Nielsen, med enkelte arbeider av andre. Store malerier ble hengt på egnede oppheng i magasinhyllene, mens mindre malerier er pakket og lagret i esker. Det er ført eskelister og eskene er merket. Kopi av eskelistene befinner seg på Mandal museum.

Lista museum har fortsatt arbeidet med registreringen av gjenstandene som er knyttet til besøksstedet. Brannbilen ”Willy” ble kjøpt og overtatt i et samarbeid med Museets venner og brannvesenet Sør/Farsund. Et utvalg av særlig større malerier av Amaldus Nielsen samt fotografisk materiale ble utlånt til utstillingen Hav og kyst – verk fra Ellen og Harald Wangenstens kunstsamling som ble åpnet i kulturhuset Buen 2. juli.

MAGASIN OG KONSERVERING

Vest-Agder-museet har flere magasiner, både i Kristiansandregionen og på Lista. I Kristiansand står magasinet på Sagmyra sentralt. Her har det vært jevnlig oppgraderinger av interiøret og opprydding i 2015.

I Listerregionen står magasinene Mabergåsen og MSG – magasinet for store gjenstander – sentralt. Høsten 2015 ble et mindre lager på Gyland i Flekkefjord tømt og gjenstandene sortert, systematisert og flyttet til MSG. Mabergåsen har vært kontinuerlig vedlikeholdt og oppgradert med tanke på sikkerhet og systematisering innvendig. Her finnes det også et klimaregulert inntaksrom med frysemuligheter, som har blitt jevnlig brukt. Ved Lista flystasjon disponerer museet i tillegg deler av to hangarer til magasinering av blant annet kjøretøy. I 2015 har blitt foretatt jevnlig vurderinger av behov for oppgradering eller ytterlige fordeling av gjenstandsformer.

Magasinforholdene er generelt sett langt fra tilfredsstillende. Totalt rår Vest-Agder-museet over omtrent 2.500 kvadratmeter med magasinplass. Behovet er mye større, og flere mindre magasiner er ikke tilstrekkelig tilrettelagt for funksjonene de skal fylle. 2015 har derfor blitt brukt til å utarbeide en oversikt over fremtidige behov og en plan for hvor og hvordan museet kan få en faglig tilfredsstillende magasin situasjon. Rapporten "Magasin 2020" har blitt ferdigstilt høsten 2015, og det jobbes nå videre med mulighetene for realisering.

Museets konservator med ansvar for konservering og restaurering har i løpet av 2015 utført flere restaureringsoppgaver og gitt råd til eksterne institusjoner som har henvendt seg til museet. Et stort og et mindre maleri ble konservert av en ekstern konservator.

FORSKNING OG DOKUMENTASJON

Vest-Agder-museet er per definisjon en forskningsinstitusjon, og forskning skal være et redskap i utviklingsarbeidet ved museet. Forskningen er forankret i museets forskningsplan som følges opp av konservatorene. Det er et uttalt mål at flest mulig av museets konservatorer skal ha NMF-godkjenning. I 2015 har vi derfor innført sammenhengende forskningsuker for å gi konservatorene anledning til å jobbe over lengre tid og i nærhet til hverandre med skriveprosjektene. Forskning, forvaltning og formidling komplementerer hverandre i størst mulig grad ved at forskningsresultater brukes aktivt i formidling, og ved at det også forskes på våre gjenstander. Forskning og dokumentasjon i 2015 var hovedsakelig knyttet til militærhistorie, industrihistorie, museumsetikk og ulike gjenstander. Sistnevnte stod i fokus for en av museets publikasjoner.

Årbok/publikasjoner

I 2015 har Vest-Agder-museet utgitt tre publikasjoner i museets egen serie, *Kulturhistoriske refleksjoner*. Den er delt inn i tre kategorier, hvorav den ene, *Kulturhistoriske refleksjoner – ny viten*, er reservert for publikasjoner der nye forskningsresultater blir presentert på høyt faglig nivå. Alle årets tre publikasjoner tilhørte denne kategorien. I mai kom boka *Skipsforlis og -havari gjennom 500 år i Søgne skjærgård*, skrevet av en ekstern forfatter, Jan G. Langfeldt. Boken handler om de mange skipsforlis og havari i Sogneskjærgården fra 1400-tallet og frem til 1970-tallet. I slutten av november utga vi boken *Bak fasaden. En gjenstand – flere historier* som del av et større forsknings- og formidlingsprosjekt. Syv gjenstanders kjente og mer ukjente sider ble belyst av museets konservatorer, og de ble lagt vekt på tematisk og lokal spredning, slik at hver artikkel kunne fremstå som særlig relevant for arbeidet ved den enkelte avdeling. Alle artiklene skrevet av konservatorer uten NMF-godkjenning har blitt fagfellevurdert for å forberede søknader om autorisasjon. I midten av desember kom den tredje publikasjonen, *Archaeological heritage*, redigert av Fylkeskonservatoren i Vest-Agder. Boka er den første av våre publikasjoner som utgis på engelsk og handler om nye formidlingsstrategier innen faget arkeologi.

I tillegg til disse publikasjonene har venneforeningen ved Lista museum utgitt en mindre årbok, og Setesdalsbanens venner utgir sin publikasjon *Nytt fra Setesdalsbanen* med fire nummer i året. På Lista har artiklene blitt skrevet av eksterne som selv hadde redaktøransvar for sine artikler, og salget var så høyt at heftet måtte trykkes opp igjen.

Prosjekter

Bak fasaden var museets største forskningsprosjekt i 2015. Det spesielle med tiltaket var samkjøringen av forskning, forvaltning og formidling i ett prosjekt. Forskning tok utgangspunkt i utvalgte gjenstander. Ny kunnskap om gjenstandene ble formidlet både i en publikasjon og i en vandreutstilling. Utstillingen presenterte to sider ved gjenstandene visuelt, en forside og en bakside, mens publikasjonen ga dybdekunnskap om tingene og deres mangfoldige historie.

Viktigere enn publikasjonen og utstillingen har prosessen vært. Det overordnede målet med prosjektet var å forankre en kritisk tilnærming til tolkning og bruk av gjenstander i forskning, forvaltning og formidling ved Vest-Agder-museet – systematisk og gjennomgående. Museenes samfunnsrolle innebærer i dag en større mangfoldighet og utviklingstenkning enn før. Flest mulig aspekter og ulike stemmer skal komme frem. Åpenhet i, aksept for og anerkjennelse av bredden og dybden i krevende, samfunnsrelevante spørsmål var av avgjørende betydning.

Forskernettverk

Vest-Agder-museet har også i 2015 fulgt opp samarbeidet i Forskernettverket Agder. I år var museet ansvarlig for gjennomføringen av det årlige Agderseminaret sammen med Stiftelsen Arkivet. Temaet var knyttet til frigjøringsåret 2015 og dermed også et av museets sentrale arbeidsområder, militærhistorie. Seminaret ble gjennomført over to dager i slutten av oktober med mer enn 100 deltakere og profilerte foredragsholdere fra hele landet. *Hvorfor er vi ikke ferdig med krigen?* var tittelen på årets Agderseminar, og forskningsstatus og diskusjoner i dagens samfunnsdebatt ble grundig belyst med tanke på real- og virkningshistorie. Seminaret ble støttet med 40 000 kroner av stiftelsen Fritt Ord.

STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER

Prosjektmidler til små museer og andre aktører på det kulturhistoriske feltet i Vest-Agder
Vest-Agder-museet hadde 200 000 kroner til utdeling i prosjektmidler til museer uten fylkeskommunalt driftstilskudd i 2015. I 2015 ble søknadsrunden også åpnet for andre aktører på det kulturhistoriske feltet. Til sammen fikk ni prosjekter i seks kommuner tilsagn om tilskudd. I tillegg ble det satt av en sum til innkjøp av felles AV-utstyr til utlån.

Søker	Prosjekt	Sum tildelt
Knabenprosjekt/Innovasjon Kvinesdal	Uteområde med servering og dyrehold	10 000
Kulturtorvet, Lindesnes	Belysning i Skulptørens hage	20 000
Lister utvandrer-museum, Kvinesdal	Tilgjengeliggjøring av arkivarbeid	10 000
Minne kultursenter Åseral	Utstilling om 2. verdenskrig	35 000
Odderøya fyr, Kristiansand	Ny fotoutstilling og quiz	30 000
Porsmyr bygdetun, Songdalen	Arrangementer og bygningsutbedringer	35 000
Tveit bygdemuseum, Kristiansand	Utbedring av gamle bygninger	30 000
Øie mølle, Kvinesdal	Fundamenter for rørgate til turbin	10 000
Søgne zoologiske museum	Utstillingsmontere	10 000
Avsatt til innkjøp av felles AV-utstyr		10 000
Totalt		200 000

Tjenester til eksterne samarbeidspartnere og museer

VAM yter også råd og faglig bistand. Tjenesten er gratis og er tilgjengelig for museer, lag og foreninger og andre som arbeider med kulturhistorisk materiale og formidling. I 2015 har museet blant annet gitt råd om utstillinger til Minne Åseral kultursenter og til Odderøyas Venner. Videre har museet posisjonert seg som ledende på kunnskap om registrering og bruk av Primus i Vest-Agder. Eksterne institusjoner har gjennom 2015 tatt kontakt med gruppeleder for samlingsforvaltning både via e-post, telefon og møter for å få tips og råd, samt at det har blitt holdt lengre kurs og introduksjoner i bruk av Primus. Sykehusmuseet, Søgne bygdemuseum, Lister utvandrer-museum og Stiftelsen Arkivet har oppsøkt museet for å få hjelp til å starte registreringsarbeid i sine samlinger.

Innen bygningsvern bistår VAM med utstrakt rådgivning og bistand, både til museer, privatpersoner og fylkeskommunen. Museet mottar også flere henvendelser om råd i forbindelse med konservering, gjenstandshåndtering- og restaurering.

Museet tilbyr også utlån av utstillingsutstyr og utskriftstjenester til sterkt reduserte priser til andre museer og samarbeidspartnere. Tjenesten har i noen grad vært benyttet i 2015.

DIGITALE BILDER I AGDER (DBA)

Digitale Bilder i Agder (DBA) har i 2015 hatt fotograf Arve Lindvig ansatt i en stillingsressurs på 50 %. Ved utgangen av 2015 passerte DBAs bildebase 55 500 publiserte bilder. Med utgangspunkt i henvendelser til bildebasen, har det i løpet av 2015 blitt opprettet 128 nye kundemapper som inneholder et bildeutvalg på rundt 665 bildefiler. Bestillingene har kommet via telefon og rundt 160 e-poster. I tillegg har det kommet inn 81 e-poster med tilleggskommentarer eller rettelser til bilder. Disse er tilført bildene som vises på nettstedet. I løpet av 2015 har det blitt skannet ca. 1 500 bildefiler fra Hægebostad kommune, Widerøe-bilder fra Flekkefjord og Farsund, Dagfinn Pettersen, Waage Pettersen m.m. Fotografiene blir etter hvert å finne på DBA. Også digitaliserte bilder fra Marnardal og Audnedal kommuner er konvertert til FotoStation. Ved utgangen av 2015 er 12 000 bilder derfra klare for publisering på DBA.

Utover håndtering av kundehenvendelser og digitalisering har DBA vært synlig gjennom to utendørs fotoutstillinger i 2015: Havnebilder fra Dagfinn Pettersens samling under Tall Ships Races i Kristiansand og en utstilling på torvet i Farsund med personmotiver fra Waage Pettersens samling som DBA ønsker mer informasjon fra publikum om. DBA er til stede i sosiale medier med bilder på Flickr og Instagram og hadde i 2015 en artikkel i Søgne historielags årbok.

VESTAGDERMUSEET

Vest-Agder-museet IKS
Odderøyveien 41
4610 Kristiansand
www.vestagdermuseum.no

VESTAGDERMUSEET

VI FORTELLER DIN HISTORIE

ÅRSMELDING 2015